

บทที่ ๓

ผลของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์

ผลสำเร็จเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการบริหารองค์การในการบริหารสถานศึกษาก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการบริหารองค์การทั่วไป คือ จะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์การไว้ชัดเจน เมื่อได้บริหารองค์การผ่านไปในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วจะต้องมีการตรวจสอบดูว่าผลที่เกิดจากการบริหารสถานศึกษาดังกล่าวได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้มากน้อยเพียงใดผลที่เกิดขึ้นจะเป็นตัวบ่งชี้ทำให้เราทราบว่าการบริหารสถานศึกษาได้ประสบปัญหาอย่างไร มีจุดเด่นอย่างไร และมีจุดที่ควรพัฒนาอย่างไรบ้าง ดังนั้นเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับผลของการบริหารดังกล่าวในบทนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาผลของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยได้กำหนดประเด็นในการศึกษาไว้ ๓ หัวข้อหลัก ดังนี้ คือ ๑) ผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ ตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒) ผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และ ๓) ผลสำเร็จด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขารายละเอียดแต่ละประเด็นจะได้ศึกษาตามลำดับดังนี้

๓.๑ ผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ

ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการกำหนดอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธขึ้นมาเพื่อให้สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธนำไปใช้ดำเนินการให้มีขึ้นในสถานศึกษานั้น ๆ อัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธดังกล่าวมีทั้งหมด ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านกายภาพ ๒) ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร ๓) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ๔) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และ ๕) ด้านการเรียนการสอน ผลของการดำเนินการในช่วงที่ผ่านมาโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในเขตจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธให้ประสบผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑.๑ ด้านกายภาพ

ผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกายภาพหมายถึง สถานศึกษาได้จัดให้มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีพระพุทธรูปศาสนสุภาษิตวาทะธรรม พระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ มีความสะอาดสงบ ร่มรื่น มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรมไม่มีสิ่งเสียดสี เหล้า บุหรี่ ๑๐๐% จากการที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างได้พบว่า แต่ละโรงเรียนได้มีผลสำเร็จด้านกายภาพ ตามตัวบ่งชี้ในตารางที่ ๑๒ ดังนี้

ตารางที่ ๑๒. แสดงผลสำเร็จด้านกายภาพโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ (โรงเรียนใดมีตัวบ่งชี้ด้านกายภาพมีเครื่องหมาย ✓ ในช่อง)

ตัวบ่งชี้ ผลสำเร็จด้านกายภาพ	สพป.สุรินทร์			สพป.บุรีรัมย์				รวม ร้อยละ
	ร.ร. บ้าน ชะเน ก	ร.ร. บ้าน ท่า ศิลา	ร.ร. บ้าน เสก กอง	ร.ร. บ้าน หนอง หญ้า ปล้อง	ร.ร. บ้าน หนอง รักษ ์	ร.ร. บ้าน โคกยาง หนอง ตาสี	ร.ร.บ้าน หนองตัว	
๑ มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	๘๕.๗๑
๒ มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๓ มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๔ มีพระพุทธรูปศาสนสุภาภิวัตวาทะธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๕ มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๖ มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลาน ธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๗ ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ๑๐๐%	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
รวมร้อยละ	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๘๕.๗๑	๙๗.๙๖

ผลสำเร็จตามตัวบ่งชี้ด้านกายภาพ ตามตารางที่ ๑๒ ได้พบว่าโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์กลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมได้มีการดำเนินการดังนี้

๑) **ด้านป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ** จากการสังเกตพบว่า ได้ดำเนินการให้มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธเกือบครบทั้งหมดทุกสถานศึกษา ยกเว้นโรงเรียนบ้านหนองตัวเท่านั้นที่ยังมิได้ดำเนินการ บางโรงเรียนมีป้ายติดตั้งไว้ใกล้กับประตูทางเข้าโรงเรียน เช่น โรงเรียนบ้านท่าศิลา และโรงเรียนบ้านหนองรักษ มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธและ ป้ายโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ติดตั้งอยู่บริเวณใกล้กันข้างประตูทางเข้าโรงเรียน โรงเรียนบ้านเสกกองและโรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี ได้จัดทำป้ายโรงเรียนวิถีพุทธขนาดใหญ่มีความมั่นคง ติดไว้ด้านข้างถนนสายหลักตรงที่มีทางแยกเข้าไปสู่โรงเรียน เพื่อให้ผู้สัญจรไปตามถนนสายหลักเส้นดังกล่าวมองเห็นได้อย่างชัดเจน ส่วนโรงเรียนบ้านหนองตัวที่ยังมิได้ดำเนินการ ผู้อำนวยการได้ให้เหตุผลว่าทางสถานศึกษามีความพร้อมในการดำเนินการแต่เนื่องจากว่าในช่วงที่ผ่านมาทางโรงเรียนไม่ได้มีแนวคิดที่จะนำป้ายต่าง ๆ มาติดไว้บริเวณหน้าสถานศึกษาหากมีความจำเป็นต่อไปในอนาคตก็อาจจะนำมาติดตั้งไว้ต่อไป^๑

๒) **มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน** จากการสังเกตพบว่า ทุกโรงเรียนมีพระพุทธรูปบริเวณสถานศึกษาแต่ประดิษฐานไว้ในบริเวณสถานที่แตกต่างกัน เช่น บางโรงเรียนประดิษฐานไว้

^๑สัมภาษณ์ นายสุขุม วรรณวิจิตร, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองตัว หมู่ที่ ๗ ตำบลคูเมือง อำเภอกูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, ๙ ตุลาคม ๒๕๕๖.

บริเวณนอกกำแพงข้างประตูเข้า บางโรงเรียนประดิษฐานไว้ใกล้กับเสาธงชาติ และบางโรงเรียนประดิษฐานไว้ในที่ต่าง ๆ ซึ่งสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

๓) มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน จากการสังเกตพบว่าทุกโรงเรียนมีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน บางโรงเรียนมีพระพุทธรูปแบบจัดพิมพ์เป็นภาพโปสเตอร์ บางโรงเรียนมีพระพุทธรูปหล่อด้วยทองเหลือง นำมาประดิษฐานหรือตั้งไว้บนโต๊ะหมู่บูชาภายในห้องเรียนให้ครูและนักเรียนได้ทำความเคารพ กราบไหว้ เป็นต้น

๔) มีพระพุทธรูปศาสนสุภาษิต วาทีธรรม พระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ จากการสังเกตพบว่าทุกโรงเรียน ได้จัดให้มีพระพุทธรูปศาสนสุภาษิต วาทีธรรม พระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ เช่น ติดไว้ตามกำแพงรั้วรอบ ๆ โรงเรียน ทำเป็นป้ายนำมาติดตั้งไว้บริเวณริมถนนทางเดินภายในสถานศึกษา ติดตามต้นไม้ ติดตามอาคารเรียน และภายในห้องเรียนของโรงเรียน เป็นต้น

๕) มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น จากการสังเกตพบว่าบริเวณอาคารเรียน ห้องเรียน อาคารประกอบ ห้องประชุม ห้องส้วม และสถานที่ของโรงเรียนวิถีพุทธกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ส่วนใหญ่มีความสะอาด หากเข้าไปในวันหยุดเรียนก็มีความสงบ บางโรงเรียนมีความร่มรื่น เช่น โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ โรงเรียนบ้านหนองตัว มีสวนป่าและลานธรรม โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีศาลาสาระการเรียนรู้ ไว้ให้บริการสำหรับใช้ในการพักผ่อนอิริยาบถ หรือมาใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ ศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

๖) มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรม พบว่า ทุกโรงเรียนได้จัดให้มีห้องพระพุทธรูปศาสนา บางโรงเรียนจัดไว้ในอาคารเรียน บางโรงเรียนจัดไว้ที่ห้องประชุมของโรงเรียน สำหรับห้องพระพุทธรูปศาสนานี้ จัดทำขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมสวดมนต์ในวันศุกร์ของทุก ๆ สัปดาห์ เป็นต้น

๗) ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ๑๐๐% จากการสังเกตพบว่า บริเวณอาคารสถานที่ของโรงเรียนวิถีพุทธกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ทุกโรงเรียนไม่พบว่ามีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ภายในสถานศึกษา เนื่องจาก นักเรียน ครู ผู้บริหาร ได้ช่วยกันกวดขัน เอาใจใส่ดูแล ไม่ให้นักเรียน และบุคคลใด ๆ นำสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ เข้ามาภายในบริเวณสถานศึกษา

สรุปผลสำเร็จด้านกายภาพโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยรวมมีผลสำเร็จด้านกายภาพ คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๙๖ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม

๓.๑.๒ ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร

ผลสำเร็จตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร หมายถึง นักเรียน ครู ผู้บริหารในสถานศึกษามีพฤติกรรม ดังต่อไปนี้ คือ รักษาศีล ๕ ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม ก่อนรับประทานอาหารมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และสิ่งของ มีนิสัยใฝ่รู้ สู้สิ่งยาก จากการที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และพบว่า แต่ละโรงเรียนได้มีผลสำเร็จด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร ตามตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ดังตารางที่ ๑๓ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๓. แสดงผลสำเร็จด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ
ในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ (โรงเรียนใดมีตัวบ่งชี้ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหารมีเครื่องหมาย
✓ ในช่อง)

ตัวบ่งชี้ ผลสำเร็จด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร	สพป.สุรินทร์			สพป.บุรีรัมย์				รวม ร้อยละ
	ร.ร. บ้าน ชะเนก	ร.ร. บ้าน ท่า ศิลา	ร.ร. บ้าน เสก กอง	ร.ร.บ้าน หนอง หญ้า ปล้อง	ร.ร. บ้าน หนอง รักษ	ร.ร.บ้าน โคกยาง หนอง ตาสี	ร.ร. บ้าน หนอง ตัว	
๑.รักษาศีล ๕	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๒.ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๓.ก่อนรับประทานอาหารมีการ พิจารณาอาหาร รับประทานอาหาร ไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๔.ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และ สิ่งของ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๕.มีนิสัยใฝ่รู้ สู้สิ่งยาก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
รวมร้อยละ	๑๐๐	๑๐ ๐	๑๐ ๐	๑๐๐	๑๐ ๐	๑๐๐	๑๐ ๐	๑๐๐

ผลสำเร็จตามตัวบ่งชี้ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร ตามตารางที่ ๑๓ ได้พบว่า
โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดย
ภาพรวมได้มีการดำเนินการดังนี้

๑) **รักษาศีล ๕** ขณะที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตและเก็บข้อมูลภายในสถานศึกษาได้มีโอกาส
พูดคุยอย่างใกล้ชิดกับบุคลากรในสถานศึกษาและได้สอบถามถึงพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหารด้วย
ว่าได้รับรักษาศีล ๕ หรือไม่ จากข้อมูลที่ได้รับในเบื้องต้นทำให้ทราบว่า เป็นการยากอย่างยิ่งที่จะยืนยัน
ว่า นักเรียน ครู ผู้บริหาร ได้รักษาศีล ๕ ได้ครบทุกข้อ เพราะเป็นพฤติกรรมส่วนตัวของแต่ละบุคคล
แต่เมื่อผู้วิจัยได้ตรวจสอบเกี่ยวกับร่องรอยว่าสถานศึกษาได้มีนโยบายให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติ
ในเรื่องนี้หรือไม่อย่างไร จึงได้พบว่าสถานศึกษาแต่ละแห่งได้มีโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้
นักเรียนและบุคลากรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีดังต่อไปนี้

โรงเรียนบ้านชะเนก มีโครงการส่งเสริมคุณธรรมครู มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ครูมี
คุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาให้ครูมีวินัยในตนเองประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และมี
โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจหลักของศาสนาและปฏิบัติ
ตามหลักของศาสนา ผลสำเร็จของโครงการดังกล่าว ทำให้มีร้อยละ ๙๐ ของครูที่เป็นผู้มีสมาธิและมี
ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ครูปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างมุ่งมั่น เต็มเวลา ร้อยละ ๙๐
ของครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้เรียน เป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา และมีผู้เรียน

ทุกคน เข้าร่วมกิจกรรม ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้ทำให้ผู้เรียนมีสัมมาคารวะมีมารยาทงามร้อยละ ๘๘.๕๗

โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีโครงการจัดกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา รู้จักปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ นักเรียนที่เข้าร่วมในโครงการนี้ร้อยละ ๘๐ ได้รับการฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี นอกจากนี้สถานศึกษายังมีกิจกรรมตามนโยบายพิเศษ คือ ได้จัดให้มีโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา รู้จักปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี มีคุณธรรมและจริยธรรม ร้อยละ ๑๐๐ ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ นักเรียนเป็นผู้ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา รู้จักปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี มีคุณธรรมและจริยธรรม ร้อยละ ๑๐๐ เป็นต้น

โรงเรียนบ้านเสกทอง มีโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาให้ครูมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาให้ครูมีวินัยในตนเองประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป้าหมายของโครงการ คือ ครูเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๕ และครูร้อยละ ๙๕ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยในตนเองประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ครูผู้สอน มีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ร้อยละ ๑๐๐ ครูผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ร้อยละ ๑๐๐ ครูผู้สอนมีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการสอนและพัฒนา นักเรียน ร้อยละ ๙๘.๔ ครูผู้สอนมีการแสวงหาความรู้ และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลง ร้อยละ ๙๙

โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง มีโครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการรู้จักไตร่ตรองแยกแยะ ความดี ความชั่ว ถูก ผิด ควร ไม่ควร เพื่อส่งเสริมและ ปลุกฝังความประพฤติที่ดีงามให้กับนักเรียนและบุคลากร และ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมในโครงการนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ทำให้ ครู นักเรียน บุคลากรในโรงเรียนร้อยละ ๙๕ ทำความดีตามหลักคุณธรรม ๘ ประการ ทำให้มีการดำรงชีวิตที่ดี

โรงเรียนบ้านหนองรักษ มีโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ผู้ที่เข้าร่วมโครงการนี้ได้นำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้สถานศึกษาได้มีโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา ๒๕๕๕ ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ สถานศึกษาดำเนินงานและบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนร้อยละ ๑๐๐ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี มีโครงการเพชรทรัพย์พระยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ ที่เข้าร่วมโครงการมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสำนึกในการพัฒนาและอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม รู้จักประหยัดอดออม อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมและประเพณีไทย รู้จักหวงแหน รักท้องถิ่น ของตนในโครงการนี้สถานศึกษาได้กำหนดให้มีกิจกรรมวิถีพุทธ มีกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระในวันศุกร์

ของทุกสัปดาห์ กิจกรรมอบรมหน้าเสาธงชาติ กิจกรรมพัฒนาสุนทรธรรม กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีไทย และกิจกรรมพี่สอนน้อง ผลสำเร็จของโครงการนี้ได้ทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เป็นผู้มีความรู้ จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์และทำให้นักเรียน จำนวน ๓๗๓ คนสวดบทสวด ภาณูญะได้ เป็นต้น

โรงเรียนบ้านหนองตัว มีโครงการตีวิถีพุทธ เน้นจิตอาสา และ โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต เพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณธรรม จริยธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตมีความอดทน เพื่อเป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวรจากการฝึกปฏิบัติจริง และเพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน ลด ละ เลิกอบายมุข ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การบริหารโรงเรียนเป็นแบบกัลยาณมิตร ครูเป็นแบบอย่างที่ดีและมีการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ เป็นต้น

จากโครงการและกิจกรรมที่ได้นำเสนอมาแล้วในหัวข้อนี้เป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์กลุ่มตัวอย่างได้มีนโยบาย โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนและบุคลากรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งนโยบาย โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวได้มีส่วนทำให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร มีโอกาสรักาศิล ๕ ตามไปด้วย

๒) ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม ในช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล ได้สังเกตเห็นว่าสถานศึกษาต่าง ๆ ได้จัดให้มีโครงการและกิจกรรมที่ทำให้ นักเรียน ครู ผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม ดังต่อไปนี้

โรงเรียนบ้านชะเนก มีโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมส่งเสริมมารยาทงาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีมารยาทดีมีสัมมาคารวะตามวัฒนธรรมไทย ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน เป็นผลให้ผู้เรียนมีสัมมาคารวะ มีกิริยามารยาท เรียบร้อยบรรลุดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในมาตรฐานที่ ๑๔ คือ การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น ทำให้ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม^๒

โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีโครงการพัฒนาการเรียนการสอนปฐมวัยและโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยและระเบียบวินัยนักเรียน โดยมีกิจกรรม คือ กำหนดข้อตกลงของห้องเรียน ฝึกระเบียบแถว กำหนดสัญลักษณ์ประจำตัว มอบหมายหน้าที่เวรรักษาความสะอาด ปลูกฝังให้เด็กมีมารยาทตามแบบอย่างวัฒนธรรมไทย คือ การไหว้ การกล่าวคำขอบคุณ คำขอโทษ การยิ้มทักทาย เป็นต้น โดยโรงเรียนได้จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนทำบุญตักบาตรทุกวันพระ การไหว้ครูทุกวัน ผลสำเร็จของโครงการ คือ ทำให้เด็กมีวินัย ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต สามารถอยู่ใน

^๒ โรงเรียนบ้านชะเนก ตำบลตำบลหนองขาว อำเภอสี่ขาม จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษาปีการศึกษา ๒๕๕๕” (อัดสำเนา) หน้า ๕๓.

สังคมได้อย่างมีความสุข มีความประพฤติเรียบร้อย พุด ยิ้ม ทักทายได้ มีการประเมินคุณภาพมาตรฐานที่ ๓ อยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม^๓

โรงเรียนบ้านเสกกอง มีโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน ผลจากการดำเนินโครงการและการจัดกิจกรรมพัฒนา เช่น กิจกรรมการนั่งสมาธิ กิจกรรมการสวดมนต์ประจำสัปดาห์ กิจกรรมถวายเพลพระประจำสัปดาห์ กิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร กิจกรรมโครงงานคุณธรรม เป็นต้น ได้ทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ทำให้นักเรียนมีความประพฤติดีทั้งในด้านความซื่อสัตย์ ความเป็นระเบียบ มีความรับผิดชอบ ยิ้มง่าย ไหว้สวย^๔ เป็นต้น

โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง มีโครงการกิจกรรมประชาธิปไตยและคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนและรู้หน้าที่ของตนเองเพื่อให้นักเรียนนำวิถีประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัยเน้นการแต่งกาย พุดจาไพเราะ มีความรับผิดชอบ ประพฤติมารยาทเรียบร้อยเป็นคนดีของสังคม เป็นต้น ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ นักเรียนทุกคนได้ร่วมกิจกรรมและนักเรียนร้อยละ ๘๐ มีพฤติกรรมด้านประชาธิปไตย จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าพบและพูดคุยกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน พบว่า เป็นผู้ ยิ้มง่าย ไหว้สวย ทุก ๆ คน

โรงเรียนบ้านหนองรักษ มีโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยได้จัดกิจกรรมอบรมสั่งสอนเพื่อให้เด็กมีวินัย รับผิดชอบ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักช่วยเหลือแบ่งปัน เป็นต้น ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ เด็กมีวินัย รับผิดชอบ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู มีความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือแบ่งปัน ประพฤติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่ตนนับถือสามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นต้น^๕ จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าพบและพูดคุยกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน พบว่า เป็นผู้ ที่ ยิ้มง่าย ไหว้สวย ด้วยกันทุก ๆ คน

โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี มีโครงการเพชรทรัพย์พระยา ในโครงการนี้มีกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ ทางโรงเรียนได้นิมนต์พระมาสอนธรรมศึกษาให้กับนักเรียนทุกชั้นตลอดปีการศึกษา ทุกสัปดาห์ ๆ ละ ๓ ชั่วโมง นำนักเรียนไปทำบุญในวันพระ นั่งสมาธิก่อนเข้าเรียนภาคบ่าย สวดมนต์ไหว้พระก่อนกลับบ้านทุกวัน สวดมนต์ทุกวันศุกร์ เป็นต้น ผลสำเร็จของโครงการนี้ได้ทำให้นักเรียนมีคุณธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ มี

^๓ โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๕.

^๔ โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษาปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๕๖.

^๕ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๑.

^๖ โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๖.

ผลการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานที่ ๒ อยู่ในระดับดีเยี่ยม” จากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน พบว่า เป็นผู้ที่ ยิ้มง่าย ใจดี สบาย ทุก ๆ คน

โรงเรียนบ้านหนองตัว มีโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม โครงการสอนศีลธรรมโดยพระภิกษุ กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระทุกเย็นวันศุกร์ กิจกรรมน้องไหว้พี่ และพี่รับไหว้น้อง ผลสำเร็จของโครงการนี้ ได้ทำให้ผู้เรียนยิ้มง่าย ใจดี สบาย กราบงาม ปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน มีความสุภาพ อ่อนน้อม โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น”

๓) ก่อนรับประทานอาหารมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ จากการที่ผู้วิจัยได้ลงสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ภาคสนามโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ พบว่า มีบางโรงเรียนให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม คือ ก่อนรับประทานอาหารมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ ดังนี้ เช่น โรงเรียนบ้านท่าศิลา ตำบลเมืองแก อำเภอนาทมจังหวัดสุรินทร์ มีป้ายบทพิจารณาอาหารติดไว้ภายในโรงอาหารให้นักเรียนพิจารณาอาหารเป็นคำคล้องจอง ดังนี้

“กินข้าวเคี้ยวทุกคำ	เราจดจำเพื่อชาติ
อย่ากินอย่างเป็นทาส	เห่งอทุกหยาดของชาวนา
จงกินเพื่อเป็นไทย	กินด้วยใจที่รู้ค่า
บรรพบุรุษสร้างสืบมา	ร่วมรักษาคุณความดี
ขยันงานการสร้างสรรค์	มีสัมพันธฉัน้องพี่
สมัคสมานสามัคคี	อุทิศพลีเพื่อชาติไทย”

ในพื้นที่ด้านล่างข้อความนี้ก็มีคำว่า “ขอขอบพระคุณชาวนาที่ปลูกข้าวให้เรารับประทาน และขอบพระคุณพ่อครัวแม่ครัวที่ทำอาหารให้เรารับประทานในมือนี่...สาธุ...” ข้อความพิจารณาอาหารดังกล่าวมีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าในหลายมิติ เช่น การกินข้าวแต่ละคำให้เคี้ยวก่อน แสดงให้เห็นว่าการกินข้าวให้กินอย่างมีสติ กินเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงจะได้เจริญเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ ไม่ตกเป็นทาสของลัทธิบริโภคนิยม กินแต่พอดี เมื่อกินข้าวก็ให้ระลึกถึงบุญคุณของชาวนาผู้ที่ปลูกข้าวให้เรากินด้วยความยากลำบากด้วย ดังนั้นจึงควรกินอย่างรู้คุณค่า เพื่อจะได้สร้างสรรค์คุณงามความดีให้เกิดกับเพื่อนร่วมโลกต่อไป เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ได้พบเห็นอยู่ในสถานศึกษา เช่น โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง ก็มีกล่าวคำพิจารณาขอบคุณข้าวก่อนและหลังรับประทานอาหารเป็นคำคล้องจองเช่นเดียวกันดังนี้

ข้าวทุกจาน อาหารทุกอย่าง อย่ากินทิ้งขว้าง เป็นของมีค่า
ทุกคนเหนื่อยยาก ลำบากหนักหนา สงสารบรรดา เด็กตาดี ๆ
ข้าวเอ๋ย ข้าวสุก ต้องกิน ทุกบ้าน ทุกฐานถิ่น
กว่าจะมา เป็นข้าว ให้เรากิน ชาวนาสัน กำลัง เกือบทั้งปี
ต้องทนแดด ทนฝน ทนลมหนาว กว่าจะได้ข้าว จากนา มาถึงที่

^๗ โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๖.

^๘ โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอกูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๓-๖๔.

คนกินข้าว นึกไว้ ให้คงดี ขาวนา มีคุณต่อเรา ไม่เบาเลย
 ขอบคุณ ขอบคุณ ขอบคุณ ขอบคุณที่กรุณา เมตตาทำ นำอาหารมาให้
 หนูหนู ซาบซึ้งน้ำใจ ตั้งแต่นี้ต่อไป ตั้งใจ ทำหน้าที่ให้ดี เป็นการตอบแทน^๙
 โรงเรียนอื่นก็มีคำกล่าวก่อนรับประทานอาหารในลักษณะนี้ เช่น โรงเรียนบ้านหนองรักษ์ โรงเรียน
 บ้านโคกยางหนองตาสี่ และโรงเรียนบ้านหนองตัว เป็นต้น

๔) ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และสิ่งของ ข้อมูลในข้อนี้ประการแรกผู้วิจัยได้สำรวจ
 จากเอกสารรายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕ เป็นหลักก่อนเพื่อสำรวจความี
 โครงการและกิจกรรมใดบ้างที่แต่ละสถานศึกษาดำเนินการได้ส่งผลให้ นักเรียน ครู ผู้บริหาร มี
 พฤติกรรม ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และสิ่งของ เมื่อได้ข้อมูลชัดเจนแล้วจึงลงไปสังเกตและเก็บ
 รวบรวมข้อมูลในแต่ละสถานศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ต่อไป ดังนี้

โรงเรียนบ้านชะเนก ได้ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมการออมเงินในโรงเรียน
 วันละบาท^{๑๐} คือ กิจกรรมหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษาได้มีกิจกรรมปลูกฝังเพื่อให้นักเรียนมี
 จิตสำนึกในการ ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และสิ่งของ ผลจากการดำเนินกิจกรรมนี้ ทำให้นักเรียน
 มีเงินออมวันละบาท

โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีโครงการธนาคารพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะครูและ
 นักเรียนรู้จักประหยัดและอดออม โดยมีเป้าหมายให้คณะครู นักเรียนทุกคน มีนิสัยประหยัดอดออม
 ผลสำเร็จของโครงการดังกล่าวได้ทำให้ คณะครู นักเรียนทุกคน มีนิสัยประหยัดอดออม^{๑๑}

โรงเรียนบ้านเสกทอง โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมการเข้า
 ค่ายพุทธบุตร กิจกรรมถวายเพลพระ กิจกรรมสมาธิประจำวัน เป็นต้น ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ
 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ประหยัด
 อดทน ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานที่ ๑๔ อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม^{๑๒}

โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง ได้ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมโครงการ
 สหกรณ์โรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะด้านการลงทุน การทำงานร่วมกันเป็น
 กลุ่ม เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมด้านการประหยัดอดออม เพื่อให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนและ
 นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โครงการกิจกรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ และ มี
 เป้าหมายให้นักเรียนทุกชั้น ครูทุกคนได้ร่วมกันเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์โรงเรียน นักเรียนและคณะ
 ครูทุกคนได้ออมเงินอย่างน้อยวันละ ๑ บาท นักเรียนมีความรู้ความสามารถและมีทักษะเกี่ยวกับ
 กิจกรรมสหกรณ์ร้อยละ ๙๐ นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมและเรียนรู้อย่างมีความสุข ผลสำเร็จของ

^๙ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของ
 สถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๙.

^{๑๐} โรงเรียนบ้านชะเนก อำเภอสัทรุมิ จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปี
 การศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๒๔.

^{๑๑} โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภوتاตุม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปี
 การศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๒๙.

^{๑๒} โรงเรียนบ้านเสกทอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปี
 การศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๒.

โครงการนี้ คือ นักเรียน ครู ทุกคนเป็นสมาชิกสหกรณ์ของโรงเรียน นักเรียน ครู ทุกคนได้ออมเงินทุกวัน นักเรียนร้อยละ ๙๕ มีความสามารถและทักษะเกี่ยวกับกิจกรรมสหกรณ์ นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุข^{๑๓}

โรงเรียนบ้านหนองรักษ ได้ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมโครงการออมทรัพย์และสหกรณ์โรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนมีนิสัยในการอดออม ประหยัดและรู้วิธีการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ โดยได้กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนทุกคนมีการออมทรัพย์ตลอดปีการศึกษา ๒๕๕๕ และนักเรียนร้อยละ ๘๐ เป็นสมาชิกสหกรณ์โรงเรียน ผลสำเร็จของโครงการนี้ นักเรียนร้อยละ ๘๐ มีการออมทรัพย์ นักเรียนร้อยละ ๘๐ เป็นสมาชิกสหกรณ์ และ กิจกรรมสหกรณ์มีกำไรจากการดำเนินการตลอดปีการศึกษา ๒๕๕๕ เป็นเงินรวมทั้งสิ้น ๑๐,๓๕๙ บาท^{๑๔}

โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี มีโครงการจำวนสุทธิ ในโครงการนี้มีการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน กิจกรรมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อให้นักเรียนได้เข้าร่วมการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนรู้หลักการเกี่ยวกับสหกรณ์และการรวมกลุ่มเป็นสมาชิกและได้ปฏิบัติจริง นำความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์นักเรียนร้อยละ ๑๐๐ เข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์ ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ ๔ มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก^{๑๕}

โรงเรียนบ้านหนองตัว ได้ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยจัดทำโครงการธนาคารโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เพื่อลดปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ทำให้นักเรียนมีวินัย รับผิดชอบ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ประหยัด อดออม และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า^{๑๖} เป็นต้น

จากโครงการและกิจกรรมที่ได้เสนอในหัวข้อนี้เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษาได้ดำเนินนโยบายเพื่อให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร ปฏิบัติตนเป็นผู้มีพฤติกรรมประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และสิ่งของ ทั้งสิ้น

๕) มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน การสำรวจเอกสารรายงานประจำปีของสถานศึกษา พบว่า ทุกโรงเรียนได้จัดทำ ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของสถานศึกษา ข้อมูลผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และข้อมูลสรุปการพัฒนาและการนำผลไปใช้ เป็นต้น ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ทราบว่าในการบริหารจัดการศึกษา

^{๑๓}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๕๕-๕๖.

^{๑๔}โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๖.

^{๑๕}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๙.

^{๑๖}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๕๐.

ภายใต้แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของสถานศึกษาต้องใช้ทรัพยากรทางการบริหารจำนวนมาก คือ ต้องใช้บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และการบริหารจัดการ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงจะทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ ที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของสถานศึกษา จากการที่ผู้วิจัยได้ลงเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตามสถานศึกษาต่าง ๆ ได้พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ได้เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างอง่างดี สังเกตเห็นได้จากอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษามีความสะอาด ครูตั้งใจสอน นักเรียนตั้งใจเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้รู้สึกสัมผัสได้ว่าโรงเรียนวิถีพุทธมีบรรยากาศดี มีความเป็นกัลยาณมิตร น่าอยู่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบพุทธ จึงเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ คือ เป็นผู้ที่มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

สรุปผลสำเร็จด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยรวมมีผลสำเร็จด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม

๓.๑.๓ ด้านกิจกรรมประจำวันพระ

ด้านกิจกรรมประจำวันพระตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึงสถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมประจำวันพระ ๔ ประการ ดังนี้ คือ ๑) ใส่เสื้อสีขาวทุกคน ๒) ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ ๓) รับประทานอาหารมังสวิรัตินมื่อกลางวัน ๔) สวดมนต์แปล ซึ่งโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการจัดกิจกรรมประจำวันพระ ดังปรากฏตามตารางที่ ๑๔ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๔. แสดงผลสำเร็จด้านกิจกรรมประจำวันพระโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ (โรงเรียนใดมีกิจกรรมประจำวันพระมีเครื่องหมาย ✓ ในช่อง)

ตัวบ่งชี้ ผลสำเร็จด้านกิจกรรมประจำวันพระ	สพป.สุรินทร์			สพป.บุรีรัมย์				รวม ร้อยละ
	ร.ร. บ้าน ชนะน	ร.ร. บ้าน ท่า ศิลา	ร.ร. บ้าน เสก กอง	ร.ร.บ้าน หนอง หญ้า ปล้อง	ร.ร. บ้าน หนอง รักษ	ร.ร.บ้าน โคกยาง หนอง ตาสี	ร.ร. บ้าน หนอง ตัว	
๑.ใส่เสื้อสีขาวทุกคน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๒.ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๓.รับประทานอาหารมังสวิรัตินมื่อ กลางวัน	-	-	-	-	-	-	-	๐.๐๐
๔.สวดมนต์แปล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
รวมร้อยละ	๗๕	๗๕	๗๕	๗๕	๗๕	๗๕	๗๕	๗๕

๑) ใส่เสื้อสีขาวทุกคน ปัจจุบันบุคลากรโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ บางโรงเรียนได้ใส่เสื้อสีขาวในวันพระหรือใส่เสื้อสีขาวสัปดาห์ละหนึ่งวัน เป็นการแสดงออกเชิง

สัญลักษณ์ที่ชาวพุทธควรร่วมกันเว้นจากความชั่ว ทำความดี ทำจิตให้สะอาดบริสุทธิ์ สีขาวจึงเป็นสัญลักษณ์ที่นิยมนำมาใช้แทนความบริสุทธิ์ จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามได้พบว่าบางโรงเรียนกำหนดให้บุคลากรของสถานศึกษาใส่เสื้อขาวมาทำงานในวันพระ เช่น โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ เป็นต้น บุคลากรของโรงเรียนได้ใส่เสื้อสีขาวมาทำงานในวันพระทุกคน ในโรงเรียนอื่นนอกจากนี้ได้กำหนดให้บุคลากรใส่เสื้อขาวสัปดาห์ละหนึ่งวัน เช่น บางโรงเรียนกำหนดให้ใส่เสื้อขาวในวันพฤหัสบดี และบางโรงเรียนกำหนดให้ใส่เสื้อขาวในวันศุกร์ของทุก ๆ สัปดาห์ เป็นต้น

๒) *ทำบุญใส่บาตร* ฟังเทศน์ ปัจจุบันโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนได้ร่วมกันทำบุญตักบาตรในวันพระโดยได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดที่อยู่ในชุมชนมารับบิณฑบาตภายในโรงเรียน เช่น *โรงเรียนบ้านท่าศิลา* ได้จัดให้มีโครงการตักบาตรทุกวันพระ โดยให้นักเรียนเตรียมสิ่งของที่จะนำมาใส่บาตรมาจากบ้าน เมื่อมาถึงโรงเรียนก็มีการไหว้พระรับศีล ถวายทานโดยนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวทั้งหมด ครูเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมและคอยอำนวยความสะดวกให้นักเรียนโครงการดังกล่าวได้ทำติดต่อกันมาหลายปีแล้วโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์^{๑๗} ผลการพัฒนา คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานที่ ๒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม^{๑๘} *โรงเรียนบ้านเสกทอง* ได้จัดให้มีกิจกรรมการนั่งสมาธิ กิจกรรมการสวดมนต์ประจำสัปดาห์ กิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร กิจกรรมโครงการคุณธรรม กิจกรรมถวายเพลพระประจำสัปดาห์ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน ผลสำเร็จของกิจกรรมนี้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร คือ เอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีความกตเวทิต่อผู้มีพระคุณและดำรงตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานที่ ๒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก^{๑๙} สำหรับโรงเรียนอื่นนอกจากนี้ เช่น *โรงเรียนบ้านชะเนก* *โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง* *โรงเรียนบ้านหนองรักษ* *โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่* และ *โรงเรียนบ้านหนองตัว* ได้นิมนต์พระมาสอน เทศน์ นำนักเรียนสวดมนต์ประจำทุกสัปดาห์ หรือ ได้นำนักเรียนเข้าไปทำบุญ ฟังพระเทศน์ที่วัดในชุมชนด้วย เป็นต้น

๓) *รับประทานอาหารมังสวิรัตินมื่อกลางวัน* ในช่วงที่ผู้วิจัยได้ลงเก็บรวบรวมข้อมูลได้เข้าสังเกตการณ์การทำอาหารของแม่ครัวในโรงอาหารและการรับประทานอาหารมื้อกลางวันของผู้บริหาร ครู นักเรียนได้ พบว่า ยังมีได้มีโรงเรียนใดปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม จากการสัมภาษณ์ครูในสถานศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าในวิถีชีวิตของชาวพุทธในชนบทการปฏิบัติในข้อนี้ยังเป็นไปได้ค่อนข้างยากเนื่องจากยังต้องหาปลาตามท้องนาทำเป็นอาหารซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีมาแต่เดิมและแม่ครัวที่มาทำอาหารให้นักเรียนก็เป็นคนที่อยู่ในชุมชนซึ่งมิได้เป็นผู้ที่

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายทวี มะลิงาม, รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าศิลา หมู่ที่ ๕ ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖.

^{๑๘} วิทยาลัยบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัมชัญ), หน้า ๔๔.

^{๑๙} วิทยาลัยบ้านเสกทอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัมชัญ), หน้า ๒๙.

รับประทานอาหารมังสวิรัตจึงไม่มีความถนัดในการทำอาหารมังสวิรัต แต่อย่างไรก็ตามผู้อำนวยการโรงเรียนเองก็มีความพยายามจะทำในเรื่องนี้ให้ได้ในโอกาสต่อไป^{๒๐}

๔) *สวดมนต์แปล* โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ได้จัดให้มีกิจกรรมสวดมนต์ประจำสัปดาห์ส่วนใหญ่จัดขึ้นในวันศุกร์สุดท้ายของทุก ๆ สัปดาห์ สถานศึกษาได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดในชุมชนหรือพระสงฆ์มาจากโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ให้เป็นผู้นำนักเรียนในการประกอบพิธีไหว้พระสวดมนต์ ซึ่งแต่ละสถานศึกษาได้มีการไหว้พระสวดมนต์ดังนี้

โรงเรียนบ้านชะเนก มีโครงการส่งเสริมคุณธรรม ในโครงการนี้มีกิจกรรม คือ กิจกรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมบันทึกความดี กิจกรรมทำห้องชีวิต กิจกรรมค่ายคุณธรรม กิจกรรมเด็กดีศรีหมู่บ้าน และกิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนยึดมั่นในหลักธรรม มีวินัยและความรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีมารยาทดี มีสัมมาคารวะตามวัฒนธรรมไทย และเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนทำความดีเพื่อตนเองผู้อื่นและส่วนรวม โดยกำหนดเป้าหมายไว้ว่า ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เรียนร้อยละ ๘๐ เป็นผู้ที่มีสัมมาคารวะและมีมารยาทงาม ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ผู้เรียนทุกคนได้เข้าร่วมในกิจกรรม และผู้เรียนร้อยละ ๘๐ เป็นผู้ที่มีสัมมาคารวะและมีมารยาทงาม^{๒๑}

โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาจิต ณ วัดสว่างอุดมศิลา ทุกวันจันทร์และวันศุกร์ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานที่ ๒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม^{๒๒}

โรงเรียนบ้านเสกทอง โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนโดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมสวดมนต์ภาคบ่ายก่อนเข้าเรียนทุกวัน กิจกรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมสวดมนต์ประจำสัปดาห์ กิจกรรมสวดมนต์แปลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นต้น ผลสำเร็จจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร คือ เอื้ออาทรผู้อื่น มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณและครูอาจารย์ ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างตระหนัก ดำรงตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานที่ ๒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก^{๒๓} และได้รับรางวัลเหรียญเงินสวดมนต์แปล ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายสุเทพ ทรายู, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านท่าศิลา หมู่ที่ ๕ ตำบลเมืองแก อำเภอกำแพง จังหวัดสุรินทร์, ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖.

^{๒๑} โรงเรียนบ้านชะเนก อำเภอดุสิตบุรี จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๑๖.

^{๒๒} โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอกำแพง จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๔.

^{๒๓} โรงเรียนบ้านเสกทอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๒๙.

๖ ได้รับรางวัลเหรียญเงินสวตมนต์แปลภาษาอังกฤษ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต ๓ เป็นต้น^{๒๔}

โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง ได้พัฒนาเด็กในระดับปฐมวัยโดยผ่านแผนงานจัดกิจกรรมในห้องเรียน ๖ กิจกรรม หนึ่งในนั้น คือ มีกิจกรรมสวตมนต์ไหว้พระหลังเลิกเรียน ผลสำเร็จของโครงการดังกล่าวได้ทำให้เด็กมีพฤติกรรมแสดงออกด้านสังคมได้อย่างเหมาะสมกับวัย มีวินัย รับผิดชอบ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อ แม่ ครู มีความซื่อสัตย์ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ แบ่งปัน รู้จักขอโทษและให้อภัย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ประพฤติตนตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่ตนนับถือ เป็นต้น ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานที่ ๓ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก^{๒๕}

โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ มีโครงการเพชรทรัพย์พระยา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นต้น ในโครงการนี้ได้มีการจัดกิจกรรมวิถีพุทธ กิจกรรมสวตมนต์ไหว้พระในวันศุกร์ โดยโรงเรียนได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดขุดอ้อมมาเป็นผู้สอน และนำนักเรียนสวตมนต์ไหว้พระในทุกวันศุกร์ของทุก ๆ สัปดาห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นต้น ผลสำเร็จของโครงการดังกล่าวได้ทำให้ นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความเอื้ออาทร กตัญญูต่อผู้ที่ต่อผู้มีพระคุณ เป็นต้น ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานที่ ๒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม^{๒๖}

โรงเรียนบ้านหนองตัว มีโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม โครงการสอนศีลธรรมโดยพระสงฆ์และจัดกิจกรรมสวตมนต์ไหว้พระทุกเย็นวันศุกร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและสามารถปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผลสำเร็จของโครงการและกิจกรรมนี้ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและสามารถปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน มีความสุภาพ นอบน้อม โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น ซื่อสัตย์ เป็นต้น ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานที่ ๒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก^{๒๗}

สรุปผลสำเร็จด้านกิจกรรมประจำวันพระโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยรวมมีผลสำเร็จคิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐๐ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

๓.๑.๔ ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ

ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึงสถานศึกษามีการส่งเสริมวิถีพุทธ ๘ ประการ ดังนี้ คือ ๑) ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน ๒) ไม่ดุด่า

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

^{๒๕} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๙-๗๐.

^{๒๖} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๖.

^{๒๗} โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอกูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๓-๖๔.

นักเรียน ๓) ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน ๔) โหมโรงเพื่อสะท้อนความรู้สึกเช่นความรู้สึกที่ได้ทำความดี ๕) ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี ๖) ครู ผู้บริหาร และนักเรียนสอได้ ๗) ธรรมชาติเป็นอย่างน้อย ๘) บริหารจิต เจริญปัญญาก่อนการประชุมทุกครั้ง ๙) มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ สถานศึกษาได้ดำเนินการด้านส่งเสริมวิถีพุทธ ดังตารางที่ ๑๕ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๕. แสดงผลสำเร็จด้านการส่งเสริมวิถีพุทธโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ (โรงเรียนใดมีตัวบ่งชี้ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธมีเครื่องหมาย ✓ ในช่อง)

ตัวบ่งชี้ ผลสำเร็จด้านการส่งเสริมวิถี พุทธ	สพป.สุรินทร์			สพป.บุรีรัมย์				รวม ร้อยละ
	ร.ร. บ้าน ชะเนก	ร.ร. บ้าน ท่า ศิลา	ร.ร. บ้าน เสก กอง	ร.ร.บ้าน หนอง หญ้าปล้อง	ร.ร. บ้าน หนอง รักษ	ร.ร.บ้าน โคกยาง หนอง ตาสี	ร.ร.บ้าน หนองตัว	
๑.ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	๘๕.๗๒
๒.ไม่ดูดำนักเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๓. ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๔.โหมโรงเพื่อสะท้อนความรู้สึกเช่นความรู้สึกที่ได้ทำความดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๕. ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	๘๕.๗๒
๖.ครู ผู้บริหาร และนักเรียน สอได้ธรรมชาติเป็นอย่างน้อย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๗.บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
๘.มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐๐
รวมร้อยละ	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๘๗.๕๐	๑๐๐	๑๐๐	๘๗.๕๐	๙๖.๔๓

๑) ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน คำว่าอาหารขยะ หมายถึง อาหารที่จัดอยู่ในประเภทขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลม ลูกอมชนิดต่าง ๆ เป็นต้น ขณะที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษาได้สังเกตภายในสถานศึกษา เช่น บริเวณโรงเรียน ร้านค้าสหกรณ์ของโรงเรียน เพื่อหาข้อมูลว่าภายในโรงเรียนได้มีการนำอาหารขยะเข้ามาขายหรือไม่ จากการสังเกตได้พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการในเรื่องนี้ได้แล้ว แต่มีบางสถานศึกษายังมีอาหารประเภทน้ำอัดลม ขนมกรุบกรอบ

วางขายอยู่ในร้านสหกรณ์และร้านอาหารของโรงเรียนเนื่องจากอาหารประเภทนี้จัดเก็บสะดวก ขายได้ง่ายและนักเรียนนิยมบริโภค เป็นต้น

๒) *ไม่ดูค่านักเรียน* ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมการทำความสะอาดอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม เมื่อนักเรียนมาถึงโรงเรียนในช่วงเช้ามืดมีกิจกรรมหน้าเสาธงชาติก็ช่วยกันเก็บขยะ ปิดกวาด เพื่อให้บริเวณอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมสะอาด น่าอยู่ เมื่อถึงเวลากิจกรรมหน้าเสาธงชาติในช่วงเช้า นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและฟังโอวาทจากครู เมื่อเสร็จสิ้นจากกิจกรรมหน้าเสาธงชาตินักเรียนเดินแถวเข้าห้องเรียน กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมทำสมาธิก่อนเรียน ในวันศุกร์ของทุกสัปดาห์โรงเรียนได้จัดให้มีกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ประจำสัปดาห์ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกับนักเรียน เป็นผู้ให้โอวาท ให้การอบรมสั่งสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร หากได้พบว่ามีข้อบกพร่องเกิดขึ้นครูก็จะมีการตำหนิเพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น การตำหนิจึงไม่ใช่การดูค่านักเรียน ดังนั้นโดยภาพรวมแล้วได้พบว่าโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ไม่ดูค่านักเรียน

๓) *ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน* โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้จัดให้มีกิจกรรมหน้าเสาธงเพื่อชื่นชมคุณงามความดีของนักเรียน เช่นโรงเรียนบ้านชะเนง ได้จัดให้มีกิจกรรมหน้าเสาธงและกิจกรรมบันทึกความดี^{๒๘}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง ได้จัดกิจกรรมเคารพธงชาติเพื่อระลึกถึง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์^{๒๙}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี ได้จัดให้มีกิจกรรมหน้าเสาธง^{๓๐} เป็นต้น จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมหน้าเสาธงพบว่า มีกิจกรรมหลัก คือ การร้องเพลงชาติเพื่อนำธงขึ้นยอดเสา ต่อจากนั้นก็มีการไหว้พระสวดมนต์ และมีครูเวรเป็นผู้มาให้คำแนะนำ ให้การอบรม ให้โอวาท ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม ข่าวสารน่ารู้ต่าง ๆ หรือ กล่าวชื่นชมคุณความดีของนักเรียน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวโรงเรียนได้ถือปฏิบัติติดต่อกันเป็นประจำทุกวัน

๔) *โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก* เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี เช่นโรงเรียนบ้านชะเนง ได้พัฒนาผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมและนารายละเอียดของการประเมินของตัวบ่งชี้บางรายการไปบูรณาการสอนตามหน่วยสาระการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดทำบันทึกการทำความดี การปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียน เข้าร่วมกิจกรรมพิธีไว้อาลัย กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมการออมวันละบาท กิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมโฮมรูม ผลสำเร็จจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว ได้ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทีย มีความเมตตากรุณา^{๓๑}

^{๒๘}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๗.

^{๒๙}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๙.

^{๓๐}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๕๓.

^{๓๑}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๒๔.

โรงเรียนบ้านเสกทอง มีกิจกรรมโฮมรูมในชั้นเรียน มีการให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไข ปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิตด้วย^{๓๒} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ มีกิจกรรม โฮมรูม^{๓๓} เป็นต้น จากกิจกรรมที่สถานศึกษาได้ดำเนินการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูได้มีกิจกรรมโฮม รูม เพื่อสะท้อนความรู้สึกรู้สึกให้คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนด้วย

๕) ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี เช่น โรงเรียนบ้านชะเนง มีโครงการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการนี้ได้จัดให้มีกิจกรรมบวชภาคฤดูร้อน กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมส่งเสริมมารยาท กิจกรรมบันทึกความดี ผลสำเร็จจากการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้ผู้เรียน มี ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ กตัญญู เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเป็นประชาธิปไตย เห็นคุณค่าและร่วม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๒ อยู่ในระดับดีเยี่ยม^{๓๔} โรงเรียนบ้านท่าศิลา ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการได้ทำบันทึกความดีอย่างต่อเนื่องรวม ๘๔ วัน และเสนอผลงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและพัฒนาศักยภาพโครงการส่งเสริมนวัตกรรมสร้างสรรค์ การเรียนรู้ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลสำเร็จของกิจกรรมดังกล่าวทำให้ได้รับ รางวัลผู้ เสียสละอุทิศตนเพื่อการศึกษาและองค์กรวิชาชีพครู จากคุรุสภาและสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา^{๓๕} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง มีกิจกรรมธนาคารความดี คือ จัดให้เด็กได้รับบัตรความดี โดยพิจารณา จากเด็กผู้มีมารยาทดี พุดจาไพเราะ และเก็บของได้ส่งครูเพื่อประกาศหาเจ้าของ จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ข้อมูลว่าเมื่อก่อนเคยให้ทำสมุดบันทึกความดีอยู่ระยะหนึ่ง แต่ในช่วงนี้เห็นว่า เป็นการเพิ่มภาระให้กับ ครู ผู้บริหาร และนักเรียน เพราะจากการสังเกตเห็นว่ามีการทำความดีอย่าง เป็นวิถีชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ความดีมีอยู่ในตัวคนอยู่แล้วจึงไม่ต้องทำการบันทึกเพราะสามารถ สังเกตเห็นได้จากพฤติกรรม^{๓๖} เป็นต้น ผลสำเร็จของกิจกรรมนี้ เด็กในระดับปฐมวัยมีพฤติกรรม แสดงออกด้านสังคมได้อย่างเหมาะสมกับวัย มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือแบ่งปัน เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และ ครู ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตาม มาตรฐานที่ ๓ อยู่ในระดับดีมาก^{๓๗} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ มีกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมนี้เป็นช่องทางให้นักเรียนที่เก็บเงินหรือสิ่งของต่าง ๆ ได้นำมาแจ้งครู เพื่อประกาศหา

^{๓๒}โรงเรียนบ้านเสกทอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษาปี การศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๕.

^{๓๓}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๕๔.

^{๓๔}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปี การศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๗.

^{๓๕}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภотаตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๙.

^{๓๖}สัมภาษณ์ นายทรงศักดิ์ สิริรัมย์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ที่ ๕ ตำบลทะเมน ชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖.

^{๓๗}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของ สถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๙-๗๐.

เจ้าของ^{๓๘}โรงเรียนบ้านหนองตัว มีโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการนี้มีกิจกรรมธนาคารความดี และมีกิจกรรมบันทึกการทำความดี เป็นต้น ผลสำเร็จจากการดำเนินโครงการและกิจกรรมนี้พบว่าได้กระตุ้นให้มีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย มีวินัยรู้จักรับผิดชอบสมวัย สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๓ อยู่ในระดับดีมาก^{๓๙} เป็นต้น

๖) ครู ผู้บริหาร และนักเรียนสอบได้ธรรมศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้สอบถามข้อมูลว่าทางสถานศึกษาได้มีนโยบายให้ ครู ผู้บริหาร และนักเรียนสอบธรรมศึกษาอย่างไรบ้าง คำตอบที่ได้รับ คือ สถานศึกษาได้มีนโยบายสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เช่น โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี ผู้อำนวยการของโรงเรียนได้มีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้ครู และนักเรียนเข้าสอบธรรมศึกษาทุกปี ดังนั้นปัจจุบันครูในโรงเรียนแห่งนี้ทุกคนได้มีวุฒิการศึกษาทางธรรมอย่างน้อยนักธรรมตรีขึ้นไป ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาหลายโรงเรียนได้มีนโยบายสนับสนุนในเรื่องนี้แต่ยังขาดผู้ประสานงานกับทางโรงเรียนที่จะส่งรายชื่อครูและนักเรียนเข้าสอบจึงทำในขาดโอกาสสอบธรรมศึกษาไปอย่างน่าเสียดาย

๗) บริหารจิต เจริญปัญญาก่อนการประชุมทุกครั้ง โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีห้องประชุมที่ใช้สำหรับการประชุมครู กรรมการสถานศึกษา และต้อนรับแขกสำคัญที่เข้ามาเยี่ยมเยียนสถานศึกษา เป็นต้น สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นในห้องประชุม คือ โต๊ะหมู่บูชาพร้อมกับมีพระพุทธรูปตั้งอยู่บนโต๊ะหมู่บูชาที่ทางโรงเรียนได้จัดตั้งไว้เมื่อมีกิจกรรมการประชุมก็จะทำการไหว้พระสวดมนต์เป็นการบริหารจัดการ เจริญปัญญาก่อนการประชุมทุกครั้ง เหล่านี้เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาต่าง ๆ ได้ถือปฏิบัติกันมาเป็นประจำอยู่แล้ว นอกจากนี้บางโรงเรียนยังมีโครงการบริหารจัดการ เจริญปัญญาอย่างอื่นอีก เช่น โรงเรียนบ้านชะเนง มีโครงการส่งเสริมครูดีศรีชะเนง มีกิจกรรมสวดมนต์ กิจกรรมปฏิบัติธรรม กิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณครู เป็นต้น ผลสำเร็จของโครงการนี้เป็นผลให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๗ อยู่ในระดับดีเยี่ยม^{๔๐}

๘) มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ ปัจจุบันโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์ และบุรีรัมย์ ได้มีพระสงฆ์เข้ามาสอนประจำในสถานศึกษาตลอดปีการศึกษา พระสงฆ์ที่เข้ามาสอนบางโรงเรียนมาจากวัดในชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ แต่บางโรงเรียนพระสงฆ์ที่เข้ามาสอนมาจากโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เช่น โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี ได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดขุดอ้อ ตำบลทรัพย์พระยา เข้ามาสอนธรรม

^{๓๘}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๖๖.

^{๓๙}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๕๓.

^{๔๐}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๓๖-๓๗.

ศึกษาให้กับนักเรียนทุกชั้น โดยจัดในตารางสอนของทุกสัปดาห์ ๆ ละ ๓ ชั่วโมง^{๔๑} โรงเรียนบ้านหนองตัว ได้มีมนต์ พระอาจารย์ประสิทธิ์เม ตนต์ปาโล มาเป็นผู้สอน นำคณะครูและนักเรียนเข้าร่วมสวดมนต์ที่อาคารห้องประชุมของโรงเรียน ในชั่วโมงสุดท้ายของการเรียนการสอนวันศุกร์ของทุก ๆ สัปดาห์ ตลอดปีการศึกษา^{๔๒} เป็นต้น

สรุปผลสำเร็จด้านการส่งเสริมวิถีพุทธโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยรวมมีผลสำเร็จด้านการส่งเสริมวิถีพุทธคิดเป็นร้อยละ ๙๖.๔๓ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม

๓.๑.๕ ด้านการเรียนการสอน

การเรียนการสอนตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง สถานศึกษามีกิจกรรมการเรียนการสอน ๕ ประการ ดังนี้ คือ ๑) บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้าและ پای ทั้งครู และนักเรียน ๒) บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ๓) ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสา สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ๔) ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ๕) ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ที่ผ่านมาสถานศึกษาได้มีการดำเนินการดังปรากฏตามตารางที่ ๑๖ ต่อไปนี้

^{๔๑}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๖.

^{๔๒}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๓.

ตารางที่ ๑๖ แสดงผลสำเร็จด้านการเรียนการสอนโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ (โรงเรียนใดมีตัวบ่งชี้ด้านการเรียนการสอนมีเครื่องหมาย ✓ ในช่อง)

ตัวบ่งชี้ ผลสำเร็จด้านการเรียนการสอน	สพป.สุรินทร์			สพป.บุรีรัมย์				รวม ร้อยละ
	ร.ร. บ้าน ชะเนก	ร.ร. บ้าน ท่า ศิลา	ร.ร. บ้าน เสก กอง	ร.ร.บ้าน หนอง หญ้า ปล้อง	ร.ร. บ้าน หนอง รักษ	ร.ร.บ้าน โคกยาง หนอง ตาสี	ร.ร. บ้าน หนอง ตัว	
๑.บริหารจัดการ เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้าและบ่าย ทั้งครู และนักเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐ ๐
๒.บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและในวันสำคัญทางพุทธศาสนา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐ ๐
๓.ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรมกิจกรรมจิตอาสา สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐ ๐
๔.ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด เดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐ ๐
๕.ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	๑๐ ๐
รวมร้อยละ	๑๐๐	๑๐ ๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐ ๐	๑๐๐	๑๐ ๐	๑๐ ๐

๑) บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้าและบ่าย ทั้งครู และนักเรียน จากการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ พบว่าโรงเรียนได้มีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาดังนี้ โรงเรียนบ้านชะเนก ได้จัดกิจกรรมให้นักเรียนนั่งสมาธิก่อนเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจตนเองทำให้ผู้เรียนได้รู้ถึงคุณค่าของตนเอง^{๓๓} “โรงเรียนบ้านเสกกอง มีกิจกรรมสวดมนต์สมาธิประจำวัน ขณะที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการเรียนการสอนได้พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน เบื้องต้นครูให้นักเรียนทำสมาธิก่อนเป็นเวลาสั้น ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนของนักเรียน ต่อจากนั้นครูจึงทำการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ตามตารางสอนต่อไป ผลสำเร็จของการจัดกิจกรรมนี้ ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น มีความซื่อสัตย์ ประหยัด อุตุน เป็นต้น ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๑๔ อยู่ในระดับดีเยี่ยม^{๓๔} “โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง จัดให้มีกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยนั่งสมาธิก่อนเรียน ผลของการจัดกิจกรรมนี้ทำให้เด็กมีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ รู้จักขอโทษและให้อภัยเชื่อฟังคำสั่ง

^{๓๓}โรงเรียนบ้านชะเนก อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสเนา), หน้า ๖๙.

^{๓๔}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษาปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสเนา), หน้า ๔๒.

สอนของพ่อแม่ และ ครู ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๓ อยู่ในระดับดีมาก^{๕๕}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ มีกิจกรรมให้นักเรียนนั่งสมาธิก่อนเข้าเรียน ผลสำเร็จของโครงการนี้ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เอื้ออาทรต่อผู้อื่น กตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ เป็นต้น ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๒ อยู่ในระดับดีเยี่ยม^{๕๖} เป็นต้น

๒) **บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและในวันสำคัญทางพุทธศาสนา** กิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้มีการบูรณาการวิถีพุทธเข้าไว้ด้วย โรงเรียนบ้านชะเนก ได้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยนำเอากิจกรรมที่จะพัฒนาไปสอนบูรณาการไว้ตามหน่วยสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ผลสำเร็จของกิจกรรม คือ ทำให้เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ กตัญญู กตเวทิตะ มีเมตตากรุณา และปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๓ อยู่ในระดับดีมาก^{๕๗}โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระอย่างต่อเนื่อง ผลสำเร็จของกิจกรรมนี้ คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๒ อยู่ในระดับดีเยี่ยม^{๕๘}โรงเรียนบ้านเสกกอง มีนโยบายในการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนทำให้ทราบว่า ทางสถานศึกษามีนโยบายให้ครูบูรณาการวิถีพุทธเข้ากับการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ มีการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนสวดมนต์ นั่งสมาธิ ตามช่วงชั้น ก่อนที่จะมีการเรียนการสอนในภาคบ่าย ผลสำเร็จคือทำให้นักเรียนมีสมาธิ ตั้งใจเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นตามลำดับ^{๕๙}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง ได้บูรณาการวิถีพุทธสอดแทรกไว้ทุกรายวิชาให้กับนักเรียนทุกชั้น มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกด้านอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ เช่น โครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ โรงเรียนวิถีพุทธ โครงการธนาคารความดี โครงการสหกรณ์ออมทรัพย์ในโรงเรียน โครงการประชาธิปไตยและคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โครงการกิจกรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ เป็นต้น ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร เอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูกตเวทิตะ ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตระหนักคุณค่าร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๒ อยู่ในระดับดีเยี่ยม^{๖๐} เป็นต้น สำหรับในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมวิถี

^{๕๕}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๖๙-๗๐.

^{๕๖}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๖๖.

^{๕๗}โรงเรียนบ้านชะเนก อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๕๙.

^{๕๘}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๔๔.

^{๕๙}สัมภาษณ์ นายวิชัย สารสุข, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเสกกอง หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์, ๘ ตุลาคม ๒๕๕๖.

^{๖๐}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๘๖.

พุทธ เช่น กิจกรรมทำบุญตักบาตร กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยจัดตามปายนิเทศทั้งที่ปรากฏอยู่ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน กิจกรรมนำนักเรียนเข้าไปเวียนเทียนที่วัดและกิจกรรมทำความสะอาดศาสนสถาน เป็นต้น เหล่านี้ถือว่าสถานศึกษาได้บูรณาการวิถีพุทธในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๓) ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสา สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ปัจจุบันโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีโครงการหรือโครงการพัฒนาคุณธรรม ที่ประสบผลสำเร็จดังนี้

โรงเรียนบ้านชะเนก มีโครงการส่งเสริมคุณธรรมโครงการนี้ได้มีกิจกรรม คือ กิจกรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมบันทึกความดี กิจกรรมทำห้องชีวิต กิจกรรมค่ายคุณธรรม กิจกรรมเด็กดีศรีหมู่บ้าน กิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนยึดมั่นในหลักธรรม มีวินัยและความรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีมารยาทดี มีสัมมาคารวะตามวัฒนธรรมไทย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนทำความดีเพื่อตนเองผู้อื่นและและส่วนรวม^{๕๑} ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ผู้เรียนร้อยละ ๘๘.๕๗ เป็นผู้ที่มีสัมมาคารวะมีมารยาทงาม^{๕๒}

โรงเรียนบ้านท่าศิลา ได้จัดทำโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ นักเรียนยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา ปฏิบัติชอบอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี มีคุณธรรมและจริยธรรม ร้อยละ ๑๐๐^{๕๓}

โรงเรียนบ้านเสกกอง ได้มีโครงการคุณธรรม กิจกรรมการนั่งสมาธิ กิจกรรมการสวดมนต์ประจำสัปดาห์ กิจกรรมถวายเพลพระประจำสัปดาห์ เป็นต้น ผลสำเร็จ คือ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร เอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญู มีความกตเวทิต่อผู้มีพระคุณทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๒ อยู่ในระดับดีมาก^{๕๔}

โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง ได้จัดทำโครงการโรงเรียนวิถิพุทธมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้องแก่เยาวชนในวัยเรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถิพุทธ เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ทักษะประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเพื่อให้นักเรียนมีทักษะรู้จักปฏิเสธสิ่งเสพติด^{๕๕} ผลสำเร็จของโครงการ คือ นักเรียน ครู บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ครูทุกคนสามารถจัดกิจกรรมสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนตามแบบโรงเรียนวิถิพุทธ^{๕๖}

^{๕๑}โรงเรียนบ้านชะเนก อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๗.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๙.

^{๕๓} โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๓๓.

^{๕๔}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษาปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๒๙.

^{๕๕}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณหา), หน้า ๔๔.

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน หน้า ๖๒.

โรงเรียนบ้านหนองรักษ ได้จัดทำโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมและโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน^{๕๗} ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ สถานศึกษาดำเนินงานและบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนร้อยละ ๑๐๐ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์^{๕๘}

โรงเรียนบ้านโคกยาง ได้จัดทำโครงการเพชรทรัพย์พระยา ในโครงการนี้ได้จัดให้มีกิจกรรมวิถีพุทธ กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระสุดสัปดาห์ กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมพัฒนาสวนธรรม กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและประเพณีไทย และ กิจกรรมพี่สอนน้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมรู้จักประหยัด อดออม อนุรักษ์ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทยรู้จักหวงแหน รักท้องถิ่นของตน^{๕๙} ผลสำเร็จของโครงการ คือ นักเรียนระดับปฐมวัย ร้อยละ ๙๕.๐๐ ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานที่ ๑,๒,๓,๔ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ ๘๕.๐๐ ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานที่ ๑ ถึง ๖ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม นักเรียน จำนวน ๓๗๓ คน สวดบทสรวญญะได้ นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมพี่สอนน้อง และนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์^{๖๐}

โรงเรียนบ้านหนองตัว มีโครงการโรงเรียนวิถีพุทธเน้นจิตอาสา มีวัตถุประสงค์ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตเพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณธรรม จริยธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตมีความอดทน เพื่อเป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวรจากการฝึกปฏิบัติจริง และเพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^{๖๑} ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ ทำให้บุคลากรและนักเรียน ลด ละ เลิกอบายมุข เป็นแบบอย่างที่ดี การบริหารโรงเรียนเป็นแบบกัลยาณมิตร ครูเป็นแบบอย่างที่ดี จัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา^{๖๒}

สำหรับกิจกรรมจิตอาสา ในแต่ละสถานศึกษา ครูและนักเรียนมีกิจกรรมทำความสะอาดภายในอาคารสถานที่ของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้งที่ได้เข้าไปภายในสถานศึกษาได้เห็นครูและนักเรียนร่วมกันทำความสะอาดภายในบริเวณอาคารและสถานที่ของสถานศึกษา จึงทำให้สถานศึกษาแต่ละแห่ง มีความสะอาด การจัดเก็บ

^{๕๗}โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๑๒.

^{๕๘}เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๖.

^{๕๙}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๒๔.

^{๖๐}เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๙.

^{๖๑}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๒.

^{๖๒}เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๑.

อุปกรณ์ทำความสะอาดเป็นระเบียบ เหล่านี้จัดเป็นกิจกรรมจิตอาสาที่ครูและนักเรียนร่วมกันทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

๔) ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ แต่ละแห่งได้จัดให้วัดในชุมชนที่สถานศึกษาให้บริการเป็นแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาที่ครู ผู้บริหาร และนักเรียนเข้าไปใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ จากการสำรวจข้อมูลการใช้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้พบว่า มีการใช้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้และสถิติของการใช้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ ดังปรากฏตามตารางที่ ๑๗ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๗ แสดงชื่อวัดและสถิติการใช้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ในปีการศึกษา ๒๕๕๕

สปพ.	ชื่อโรงเรียน	ชื่อวัดที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้	สถิติการใช้ จำนวนครั้ง/ปี	เฉลี่ยจำนวน ครั้ง/เดือน
สุรินทร์	ร.ร.บ้านขะเนก	วัดบ้านขะเนก, วัดบ้านหนองไฮ, วัดบ้านหนองเหล็ก	๑๐	๐.๗๓
	ร.ร.บ้านท่าศิลา	วัดสว่างอุดมท่าศิลา (๖ ครั้ง/สด)	๒๔๐	๒๔
	ร.ร.บ้านเสกกอง	วัดพระชีบัวแก้ว (ทุกสัปดาห์) วัดป่าห้วยเสนง(ทุกปีการศึกษา)	๔๑	๔
บุรีรัมย์	ร.ร.บ้านหนองหญ้าปล้อง	วัดป่าหนองหญ้าปล้อง , วัดอิสานทะเมนชัย	๑๐	๑
	ร.ร.บ้านหนองรักษ	วัดป่าสุขสมบุญ	๙	๐.๗๕
	ร.ร.บ้านโคกยางหนองตาสี	๑. วัดบ้านโคกยางหนองตาสี	๕	๐.๕
	ร.ร.บ้านหนองตัว	วัดบ้านหนองตัว,วัดบ้านหินกอง	๔๐	๔

จากตารางที่ ๑๗ พบว่า ครู ผู้บริหาร และนักเรียนได้ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดและสถานศึกษามีการใช้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทุกโรงเรียน ซึ่งมีความมากมายแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจะเห็นว่าส่วนใหญ่ ครู ผู้บริหาร และนักเรียนได้ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง

๕) ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ในแต่ละปีการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีกิจกรรมให้ ครู ผู้บริหาร และนักเรียนเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ดังนี้

โรงเรียนบ้านขะเนก มีโครงการส่งเสริมครูศีลวิเศษเนก ในโครงการนี้มีกิจกรรมสวดมนต์ประจำสัปดาห์ กิจกรรมปฏิบัติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน เพื่อให้ครูเป็นผู้มีวินัย มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง เพื่อให้ครูมีความมั่นใจในการสอน^{๖๓} ผลสำเร็จของ

^{๖๓}โรงเรียนบ้านขะเนก อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสัณนา), หน้า ๙.

โครงการนี้ คือ ร้อยละ ๙๐ ของครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้เรียนและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา^{๖๔}

โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีโครงการจัดกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา รู้จักปฏิบัติชอบอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี^{๖๕} ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ นักเรียนยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา รู้จักปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี มีคุณธรรมและจริยธรรม ร้อยละ ๑๐๐^{๖๖}

โรงเรียนบ้านเสกทอง มีกิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร กิจกรรมโครงงานคุณธรรม ผลสำเร็จจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูทวนเวียนต่อผู้มีพระคุณและครูอาจารย์ ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมและดำรงตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๒ อยู่ในระดับดีมาก^{๖๗}

โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง มีกิจกรรมค่ายคุณธรรม โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และในที่นี่จะนำเสนอให้เห็นผลสำเร็จเฉพาะโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้องแก่เยาวชนในวัยเรียนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวิถีพุทธ เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ทักษะประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเพื่อให้นักเรียนมีทักษะรู้จักปฏิเสธสิ่งเสพติด^{๖๘} ผลสำเร็จจากโครงการนี้ นักเรียนครู บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ครูทุกคนสามารถจัดกิจกรรมสอดแทรกกระบวนการเรียนการสอนตามแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ^{๖๙}

โรงเรียนบ้านหนองรักษ ได้จัดทำโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖ จำนวน ๓ วัน ๒ คืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าอบรมนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน^{๗๐} ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖ ร้อยละ ๑๐๐ได้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้^{๗๑}

โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี มีโครงการเพชรทรัพย์พระยา โครงการนี้มีกิจกรรมวิถีพุทธและการเข้าค่ายพุทธบุตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึง

^{๖๔} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๖.

^{๖๕} โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๒๒.

^{๖๖} เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๓.

^{๖๗} โรงเรียนบ้านเสกทอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษาปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๒๙.

^{๖๘} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๔.

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน หน้า ๖๑.

^{๗๐} โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๔.

^{๗๑} เรื่องเดียวกัน หน้า ๖๐.

ประสงค์^{๗๒} ผลสำเร็จของโครงการนี้ ทำให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ นักเรียนระดับปฐมวัย ร้อยละ ๙๕ มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๑ ถึง ๔ อยู่ในระดับดีมาก และนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ ๘๕.๐๐ มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่ ๑ ถึง ๖ อยู่ในระดับดีเยี่ยม นักเรียน จำนวน ๓๗๓ คน สวดบทสวดมนต์ได้^{๗๓}

โรงเรียนบ้านหนองตัว มีโครงการโรงเรียนวิถีพุทธเน้นจิตอาสา มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต เพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน เพื่อเป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวรจากการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^{๗๔} ผลสำเร็จของโครงการนี้ คือ บุคลากรและนักเรียนของโรงเรียน ลด ละ เลิกอบายมุขเป็นแบบอย่างที่ดี การบริหารโรงเรียนเป็นแบบกัลยาณมิตร ครูเป็นแบบอย่างที่ดี มีการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา^{๗๕}

สรุปผลสำเร็จด้านการเรียนการสอนโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยรวมมีผลสำเร็จด้านการเรียนการสอนคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม

๓.๑.๖ ด้านความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา และความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

ผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๕ ด้านนี้เป็นสิ่งที่สถานศึกษาแต่ละแห่งได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อให้เห็นว่าผลสำเร็จในแต่ละด้านที่ได้ดำเนินการผ่านไปแล้วนั้นมีคุณภาพเป็นอย่างไร บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างไรบ้าง ผู้วิจัยจึงได้สอบถามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง ๕ ด้าน เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าวมาวิเคราะห์ได้ผลสรุปดังต่อไปนี้

๓.๑.๖.๑ ความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ ผลการประเมินความคิดเห็นปรากฏดังตารางที่ ๑๘ ต่อไปนี้

^{๗๒}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๑๐.

^{๗๓}เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๙.

^{๗๔}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๒.

^{๗๕}เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๑.

ตารางที่ ๑๘ แสดงผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถิพุทธ

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาค่าเฉลี่ย	รายการที่สอบถามความคิดเห็น	สรุปผลความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
๑.๐๐-๑.๕๐ = ปรับปรุง	๑.ด้านกายภาพ	๔.๓๓	๐.๗๙	ดีมาก
๑.๕๑-๒.๕๐ = พอใช้	๒.ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร	๔.๐๓	๐.๗๕	ดีมาก
๒.๕๑-๓.๕๐ = ดี	๓.ด้านกิจกรรมประจำวันพระ	๓.๖๙	๐.๙๓	ดีมาก
๓.๕๑-๔.๕๐ = ดีมาก	๔.ด้านการส่งเสริมวิถิพุทธ	๓.๘๕	๑.๐๕	ดีมาก
๔.๕๑-๕.๐๐ = ดีเยี่ยม	๕.ด้านการเรียนการสอน	๔.๐๕	๐.๙๔	ดีมาก
รวม		๓.๙๙	๐.๘๔	ดีมาก

จากตาราง ๑๘ พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถิพุทธทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถิพุทธ และด้านการเรียนการสอน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จึงสรุปได้ว่า โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาโดยภาพรวมประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

๓.๑.๖.๒ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถิพุทธ ผลการประเมินความพึงพอใจปรากฏดังตารางที่ ๑๙ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๙ แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถิพุทธ

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาค่าเฉลี่ย	รายการที่สอบถามความคิดเห็น	สรุปผลความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
๑.๐๐-๑.๕๐ = พึงพอใจน้อยที่สุด	๑.ด้านกายภาพ	๔.๓๘	๐.๖๗	ดีมาก
๑.๕๑-๒.๕๐ = พึงพอใจน้อย	๒.ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร	๔.๑๑	๐.๗๒	ดีมาก
๒.๕๑-๓.๕๐ = พึงพอใจปานกลาง	๓.ด้านกิจกรรมประจำวันพระ	๓.๗๐	๐.๙๐	ดีมาก
๓.๕๑-๔.๕๐ = พึงพอใจมาก	๔.ด้านการส่งเสริมวิถิพุทธ	๓.๖๘	๐.๘๖	ดีมาก
๔.๕๑-๕.๐๐ = พึงพอใจมากที่สุด	๕.ด้านการเรียนการสอน	๓.๙๖	๐.๘๓	ดีมาก
รวม		๓.๙๗	๐.๘๐	ดีมาก

จากตาราง ๑๙ พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถิพุทธทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถิพุทธ และด้านการเรียนการสอนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จึงสรุปได้ว่า โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนโดยภาพรวมประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

จากตารางที่ ๑๘ และ ๑๙ ได้แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนโดยภาพรวมได้ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก จึงสรุปได้ว่าโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนโดยภาพรวมได้ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

๓.๒ ผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ.

เริ่มแต่ได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๖ โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในเขตจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างศึกษาค้างนี้ ได้ผ่านการประเมินมาตรฐานการศึกษาภายนอกมาเรียบร้อยแล้ว ผลการประเมินดังกล่าวเป็นตัวบ่งบอกให้ทราบเกี่ยวกับผลสำเร็จของการจัดการศึกษาของแต่ละโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในหัวข้อนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่ผ่านมา เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ประกอบพิจารณาว่าการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีมาตรฐานการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด และทำให้สังคมเชื่อถือยอมรับ และมอบความไว้วางใจได้มากน้อยเพียงใด ผลการประเมินดังกล่าวจะเป็นตัวบ่งชี้มาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงต้องมีการศึกษาผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของสมศ.ไว้ในหัวข้อนี้ด้วย สำหรับสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินมาตรฐานการศึกษาจากภายนอกจัดแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่มดังนี้ คือ ๑) กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกกรอบสอง และ ๒) กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกกรอบสาม ผลของการประเมินแต่ละกลุ่มจะได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

๓.๒.๑ กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกกรอบสอง

สถานศึกษาที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกกรอบสองนี้เป็นกลุ่มที่ยังมิได้ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกกรอบสาม ในช่วงที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล กล่าวคือสถานศึกษาในกลุ่มนี้แต่ละแห่งกำลังเตรียมความพร้อมเพื่อรอรับการประเมินมาตรฐานการศึกษาภายนอกกรอบสาม ดังนั้นในกลุ่มนี้จึงต้องใช้ผลการประเมินมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกกรอบสองมาใช้เป็นตัวบ่งชี้มาตรฐานสถานศึกษาว่าได้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานรับรอง

มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) กำหนดไว้มาน้อยเพียงใด ซึ่งในแต่ละระดับมีผลการประเมินดังต่อไปนี้

๒.๒.๑.๑ ระดับการศึกษาปฐมวัย ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในระดับปฐมวัย มีการประเมิน ๓ ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านครู และ ด้านผู้บริหาร ผลการประเมินโดยภาพรวมในแต่ละด้านสรุปได้ดังตารางที่ ๒๐ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๐ แสดงผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกกรอบสอง											
	ร.ร.บ้าน ตะเภา			ร.ร.บ้านท่า ศิลา			ร.ร.บ้านเสก ทอง			ร.ร.บ้าน หนองรักษ		
	ระดับ คุณภาพ			ระดับ คุณภาพ			ระดับ คุณภาพ			ระดับ คุณภาพ		
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก
ด้านผู้เรียน												
มาตรฐานที่ ๑ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์			✓			✓			✓			✓
มาตรฐานที่ ๒ ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี			✓			✓			✓			✓
มาตรฐานที่ ๓ ผู้เรียนมีความสนใจกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรีและเคลื่อนไหว			✓			✓			✓			✓
มาตรฐานที่ ๔ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์			✓			✓			✓			✓
มาตรฐานที่ ๕ ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานตามพัฒนาการทุกด้าน			✓			✓			✓			✓
มาตรฐานที่ ๖ ผู้เรียนสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและพัฒนาตนเอง			✓			✓			✓			✓
มาตรฐานที่ ๗ ผู้เรียนเล่น/ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ และชื่นชมในผลงานของตนเอง			✓			✓			✓			✓
ด้านครู												
มาตรฐานที่ ๘ ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ			✓			✓			✓			✓
มาตรฐานที่ ๙ ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				✓		✓			✓			✓

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกรอบสอง															
	ร.ร.บ้าน ชนะนวก			ร.ร.บ้านท่า ศิลา			ร.ร.บ้านเสก กอง			ร.ร.บ้านหนอง รักษั						
	ระดับ คุณภาพ			ระดับ คุณภาพ			ระดับ คุณภาพ			ระดับคุณภาพ						
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก
ด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ ๑๐ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมี ความสามารถในการบริหารจัดการ				✓				✓				✓				✓
มาตรฐานที่ ๑๑ สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบ วงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา				✓				✓				✓				✓
มาตรฐานที่ ๑๒ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและ การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				✓				✓				✓				✓
มาตรฐานที่ ๑๓ สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสม กับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้				✓				✓				✓				✓
มาตรฐานที่ ๑๔ สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา				✓				✓				✓				✓
รวม			๑	๒			๑	๓			๑				๓	๕
ผลการประเมินระดับคุณภาพ	ดี			ดี			ดี			ดี						
	ดี															

จากตารางที่ ๒๐ พบว่าโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทุกโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกในรอบสองในระดับการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวมมีผลการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบสองอยู่ในระดับดี จึงสรุปได้ว่าการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดี

๒.๒.๑.๒ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการประเมิน ๓ ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านครู และ ด้านผู้บริหาร ผลการประเมินโดยภาพรวมในแต่ละด้านปรากฏตามตารางที่ ๒๑ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๑ แสดงผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์

มาตรฐานการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน	กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษากายนอกรอบสอง											
	ร.ร.บ้าน ชะเนก			ร.ร.บ้านท่า ศิลา			ร.ร.บ้านเสก กอง			ร.ร.บ้าน หนองรักษ์		
	ระดับ คุณภาพ			ระดับ คุณภาพ			ระดับ คุณภาพ			ระดับ คุณภาพ		
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก
ด้านผู้เรียน												
มาตรฐานที่ ๑ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์			✓				✓		✓			✓
มาตรฐานที่ ๒ ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และ สุขภาพจิตที่ดี			✓				✓		✓			✓
มาตรฐานที่ ๓ ผู้เรียนมีสุนทรีย์ภาพ และลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา			✓				✓		✓			✓
มาตรฐานที่ ๔ ผู้เรียนมีความ สามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์มีวิจารณ์ญาณ มีความคิด สร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์			✓				✓		✓			✓
มาตรฐานที่ ๕ ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตาม หลักสูตร			✓		✓				✓		✓	
มาตรฐานที่ ๖ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง			✓				✓		✓			✓
มาตรฐานที่ ๗ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานรักการ ทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติ ที่ดีต่ออาชีพสุจริต			✓				✓		✓			✓
ด้านครู												
มาตรฐานที่ ๘ ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ			✓			✓			✓			✓
มาตรฐานที่ ๙ ครูมีความ สามารถในการจัดการ เรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ				✓		✓			✓			✓
ด้านผู้บริหาร												
มาตรฐานที่ ๑๐ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมี ความสามารถในการบริหารจัดการ				✓		✓			✓			✓
มาตรฐานที่ ๑๑ สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา			✓			✓			✓			✓

มาตรฐานการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน	กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษายานนกรอบสอง												
	สอง												
	ร.ร.บ้านชนะเม็ก			ร.ร.บ้านท่าศิลา			ร.ร.บ้านเสกกอง			ร.ร.บ้านหนองรักษ์			
	ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก	
มาตรฐานที่ ๑๒ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ			✓				✓		✓			✓	
มาตรฐานที่ ๑๓ สถานศึกษามีหลักสูตร ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้				✓		✓			✓			✓	
มาตรฐานที่ ๑๔ สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา				✓			✓		✓			✓	
รวม			๑๐	๒		๑	๒	๒		๑๕		๑	๒
ผลการประเมินระดับคุณภาพ	ดี			ดีมาก			ดี			ดีมาก			
	ดี												

จากตารางที่ ๒๑ พบว่าโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทุกโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกในรอบสอง ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองอยู่ในระดับดี จึงสรุปได้ว่าในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาโดยภาพรวมประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดี

๓.๒.๒ กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกกรอบสาม

สถานศึกษาที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกกรอบสาม สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)^{๗๖} ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพ เพื่อพิจารณาระดับคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ มีรายละเอียดตามตารางที่ ๒๒ ต่อไปนี้

^{๗๖} สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๘) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน ๒๕๕๔), (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐๘-๑๐๙.

ตารางที่ ๒๒ แสดงเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพการศึกษาในการประเมินรอบสาม

ช่วงคะแนน (เต็ม ๕ คะแนน)	ระดับคุณภาพ
๔.๕๐ – ๕.๐๐	ดีมาก
๓.๗๕ – ๔.๔๙	ดี
๓.๐๐ – ๓.๗๔	พอใช้
๒.๕๐ – ๒.๙๙	ต้องปรับปรุง
๐.๐๐ – ๒.๔๙	ต้องปรับปรุงเร่งด่วน
ช่วงคะแนน (เต็ม ๑๐ คะแนน)	ระดับคุณภาพ
๙.๐๐ – ๑๐.๐๐	ดีมาก
๗.๕๐ – ๘.๙๙	ดี
๖.๐๐ – ๗.๔๙	พอใช้
๕.๐๐ – ๕.๙๙	ต้องปรับปรุง
๐.๐๐ – ๔.๙๙	ต้องปรับปรุงเร่งด่วน
ช่วงคะแนน (เต็ม ๒๐ คะแนน) เฉพาะตัวบ่งชี้ที่ ๕	ระดับคุณภาพ
๑๖.๐๐ – ๒๐.๐๐	ดีมาก
๑๒.๐๐ – ๑๕.๙๙	ดี
๘.๐๐ – ๑๑.๙๙	พอใช้
๔.๐๐ – ๗.๙๙	ต้องปรับปรุง
๐.๐๐ – ๓.๙๙	ต้องปรับปรุงเร่งด่วน
ช่วงคะแนน (เต็ม ๒.๕ คะแนน) เฉพาะตัวบ่งชี้ที่ ๕.๑ - ๕.๘	ระดับคุณภาพ
๒.๐๐ – ๒.๕๐	ดีมาก
๑.๕๐ – ๑.๙๙	ดี
๑.๐๐ – ๑.๔๙	พอใช้
๐.๕๐ – ๐.๙๙	ต้องปรับปรุง
๐.๐๐ – ๐.๔๙	ต้องปรับปรุงเร่งด่วน
ช่วงคะแนน (เต็ม ๑๐๐ คะแนน)	ระดับคุณภาพ
๙๐.๐๐ – ๑๐๐.๐๐	ดีมาก
๗๕.๐๐ – ๘๙.๙๙	ดี
๖๐.๐๐ – ๗๔.๙๙	พอใช้
๕๐.๐๐ – ๕๙.๙๙	ต้องปรับปรุง
๐.๐๐ – ๔๙.๙๙	ต้องปรับปรุงเร่งด่วน

จากผลการประเมินคุณภาพรอบสามของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ แต่ละโรงเรียนมีผลการประเมินในแต่ละระดับดังต่อไปนี้

๓.๒.๑.๑ **ระดับการศึกษาปฐมวัย** ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของสถานศึกษาในระดับปฐมวัย มีการประเมิน ๓ ด้าน คือ ด้านกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ด้านกลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และ ด้านกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ผลการประเมินโดยภาพรวมในแต่ละตัวบ่งชี้สรุปได้ดังตาราง ๒๓ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๓ แสดงผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์

ระดับการศึกษาปฐมวัย	น้ำหนักคะแนน		กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษา ภายนอกกรอบสาม						เฉลี่ยรวม ๑๐๐ คะแนน	ระดับคุณภาพ	เฉลี่ยรวม ๕ คะแนน	ระดับคุณภาพ
			ร.ร.บ้าน หนองหญ้า ปล้อง		ร.ร.บ้านโคก ยางหนอง ตาสี		ร.ร.บ้าน หนองตัว					
	คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ	คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ	คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ	คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ				
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน	๙๐.๐๐		๘๕.๙๖	ดี	๘๒.๕๐	ดี	๗๙.๙๓	ดี	๙๒.๐๐	ดีมาก	๔.๖๓	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย	๕.๐๐		๕.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก	๑๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจสมวัย	๕.๐๐		๕.๐๐	ดีมาก	๔.๕๐	ดีมาก	๔.๕๐	ดีมาก	๙๓.๓๓	ดีมาก	๔.๖๗	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๓ เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย	๕.๐๐		๔.๕๐	ดีมาก	๔.๕๐	ดีมาก	๔.๕๐	ดีมาก	๙๐.๐๐	ดีมาก	๔.๕๐	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๔ เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย	๑๐.๐๐		๘.๕๐	ดี	๙.๕๐	ดีมาก	๘.๐๐	ดี	๘๖.๖๗	ดี	๔.๓๓	ดี
ตัวบ่งชี้ที่ ๕ เด็กมีความพร้อมศึกษาต่อในขั้นต่อไป	๑๐.๐๐		๑๐.๐๐	ดีมาก	๑๐.๐๐	ดีมาก	๘.๐๐	ดี	๙๓.๓๓	ดีมาก	๔.๖๗	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๖ ประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	๓๕.๐๐		๓๕.๐๐	ดีมาก	๓๒.๐๐	ดีมาก	๓๑.๐๐	ดี	๙๓.๓๓	ดีมาก	๔.๖๗	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๗ ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการ พัฒนาสถานศึกษา	๑๕.๐๐		๑๓.๐๐	ดี	๑๒.๕๕	ดีมาก	๑๔.๐๐	ดีมาก	๘๗.๙๗	ดี	๔.๔๐	ดี

ระดับการศึกษาปฐมวัย	น้ำหนักคะแนน	กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษา ภายนอกกรอบสาม						เฉลี่ยรวม ๑๐๐ คะแนน	ระดับคุณภาพ	เฉลี่ยรวม ๕ คะแนน	ระดับคุณภาพ
		ร.ร.บ้าน หนองหญ้า ปล้อง		ร.ร.บ้านโคก ยางหนอง ตาสี		ร.ร.บ้าน หนองตัว					
		คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ	คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ	คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ				
ตัวบ่งชี้ที่ ๘ ประสิทธิภาพของระบบการประกันคุณภาพ ภายใน	๕.๐๐	๔.๙๖	ดีมาก	๔.๔๑	ดี	๔.๙๓	ดีมาก	๔.๙๓	ดีมาก	๔.๗๗	ดีมาก
กลุ่มตัวบ่งชี้ข้อดีลักษณะ	๕.๐๐	๕.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก	๑.๐๐.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๙ ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน/ วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สถานศึกษา	๒.๕๐	๒.๕๐	ดีมาก	๒.๕๐	ดีมาก	๒.๕๐	ดีมาก	๑๐๐.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐ ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา	๒.๕๐	๒.๕๐	ดีมาก	๒.๕๐	ดีมาก	๒.๕๐	ดีมาก	๑๐๐.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก
กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม	๕.๐๐	๕.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก	๑.๐๐.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๑๑ ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อ ส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา	๒.๕๐	๒.๕๐	ดีมาก	๒.๕๐	ดีมาก	๒.๕๐	ดีมาก	๑๐๐.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๑๒ ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อ ยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็น เลิศที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา	๒.๕๐	๒.๕๐	ดีมาก	๒.๕๐	ดีมาก	๒.๕๐	ดีมาก	๑๐๐.๐๐	ดีมาก	๕.๐๐	ดีมาก
คะแนนรวม	๑๐๐.๐๐	๙๕.๙๖	ดีมาก	๙๒.๕๐	ดีมาก	๘๙.๙๓	ดี	๙๗.๙๓	ดีมาก	๙๔.๘๗	ดีมาก

จากตารางที่ ๒๓ พบว่าโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาที่ผ่านการประเมินภายนอกในรอบสาม ในระดับการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวมมีผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามอยู่ในระดับดีมาก จึงสรุปได้ว่าในระดับการศึกษาปฐมวัย ของ

โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาโดยภาพรวมประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

๓.๒.๑.๒ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการประเมิน ๓ ด้าน คือ ด้านกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ด้านกลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และ ด้านกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ผลการประเมินโดยภาพรวมในแต่ละตัวบ่งชี้ปรากฏตามตารางที่ ๒๔ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๔ แสดงผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา)	น้ำหนักคะแนน	กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสถานศึกษาภายนอกกรอบสาม									
		ร.ร.บ้าน หนองหญ้า ปล้อง		ร.ร.บ้าน โคกยาง หนอง ตาโล่		ร.ร.บ้าน หนองตัว		เฉลี่ยรวม ๑๐๐ คะแนน	ระดับคุณภาพ	เฉลี่ยรวม ๕ คะแนน	ระดับคุณภาพ
		คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ	คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ	คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ	คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ	คะแนนที่ได้	ระดับคุณภาพ
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน	๕๐.๐๐	๖๘.๖๕	ดี	๖๑.๓๐	ดี	๖๔.๑๔	ดี	๘๐.๘๘	ดี	๔.๐๔	ดี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ ผู้เรียนมีสุขภาพกายและ สุขภาพจิตที่ดี	๑๐.๐๐	๙.๔๐	ดีมาก	๙.๕๑	ดีมาก	๙.๕๔	ดีมาก	๙๔.๘๓	ดีมาก	๔.๗๔	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมที่พึงประสงค์	๑๐.๐๐	๙.๖๓	ดีมาก	๙.๓๒	ดีมาก	๙.๔๙	ดีมาก	๙๔.๘๐	ดีมาก	๔.๗๔	ดีมาก
ตัวบ่งชี้ที่ ๓ ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง	๑๐.๐๐	๙.๓๑	ดีมาก	๘.๓๓	ดี	๘.๘๓	ดี	๘๘.๒๓	ดี	๔.๔๑	ดี
ตัวบ่งชี้ที่ ๔ ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น	๑๐.๐๐	๘.๗๕	ดี	๘.๔๗	ดี	๘.๘๐	ดี	๘๖.๘๗	ดี	๔.๓๔	ดี
ตัวบ่งชี้ที่ ๕ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ ผู้เรียน	๒๐.๐๐	๑๓.๗๕	ดี	๘.๔๑	พอใช้	๑๐.๒๕	พอใช้	๕๔.๒๓	ปรับปรุง	๒.๗๑	ปรับปรุง
ตัวบ่งชี้ที่ ๖ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการ สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	๑๐.๐๐	๘.๐๐	ดี	๘.๐๐	ดีมาก	๘.๐๐	ดี	๘๐.๐๐	ดี	๔.๐๐	ดี

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามอยู่ในระดับดีมาก จึงสรุปได้ว่าในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

๓.๒.๓ ความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา

ผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. ที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๕ ด้านนี้เป็นสิ่งที่สถานศึกษาแต่ละแห่งได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อให้เห็นว่าผลสำเร็จในแต่ละด้านที่ได้ดำเนินการผ่านไปแล้วนั้นมีคุณภาพเป็นอย่างไร บุคลากรในสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดำเนินการมาแล้วอย่างไรบ้าง ผู้วิจัยจึงได้สอบถามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าวมาวิเคราะห์ก็ได้ผลสรุปดังต่อไปนี้

๓.๒.๓.๑ ระดับการศึกษาปฐมวัย ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. ดังตารางที่ ๒๕ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๕ แสดงผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. ในระดับการศึกษาปฐมวัย

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาค่าเฉลี่ย	รายการที่สอบถามความคิดเห็น	สรุปผลความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
๑.๐๐-๑.๕๐ = ปรับปรุง ๑.๕๑-๒.๕๐ = พอใช้ ๒.๕๑-๓.๕๐ = ดี ๓.๕๑-๔.๕๐ = ดีมาก ๔.๕๑-๕.๐๐ = ดีเยี่ยม	๑.ด้านคุณภาพผู้เรียน	๓.๘๕	๐.๖๘	ดีมาก
	๒.ด้านการจัดการศึกษา	๔.๐๔	๐.๖๕	ดีมาก
	๓.ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้	๔.๑๐	๐.๖๖	ดีมาก
	๔.ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา	๔.๐๗	๐.๕๗	ดีมาก
	๕.ด้านมาตรการส่งเสริม	๔.๐๕	๐.๖๓	ดีมาก
รวม		๔.๐๒	๐.๖๔	ดีมาก

จากตาราง ๒๕ พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. ในระดับการศึกษาปฐมวัย ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จึงสรุปได้ว่า โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในระดับการศึกษาปฐมวัย ตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาโดยภาพรวมประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

๓.๒.๓.๒ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากร
ในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. ปรากฏดังตารางที่
๒๖ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๖ แสดงผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อ
ผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาค่าเฉลี่ย	รายการที่สอบถามความคิดเห็น	สรุปผลความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
๑.๐๐-๑.๕๐ = ปรับปรุง ๑.๕๑-๒.๕๐ = พอใช้ ๒.๕๑-๓.๕๐ = ดี ๓.๕๑-๔.๕๐ = ดีมาก ๔.๕๑-๕.๐๐ = ดีเยี่ยม	๑.ด้านคุณภาพผู้เรียน	๓.๙๒	๐.๖๖	ดีมาก
	๒.ด้านการจัดการศึกษา	๔.๐๙	๐.๖๘	ดีมาก
	๓.ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้	๔.๐๗	๐.๗๒	ดีมาก
	๔.ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา	๔.๐๒	๐.๗๒	ดีมาก
	๕.ด้านมาตรการส่งเสริม	๓.๙๘	๐.๗๒	ดีมาก
รวม		๔.๐๒	๐.๗๐	ดีมาก

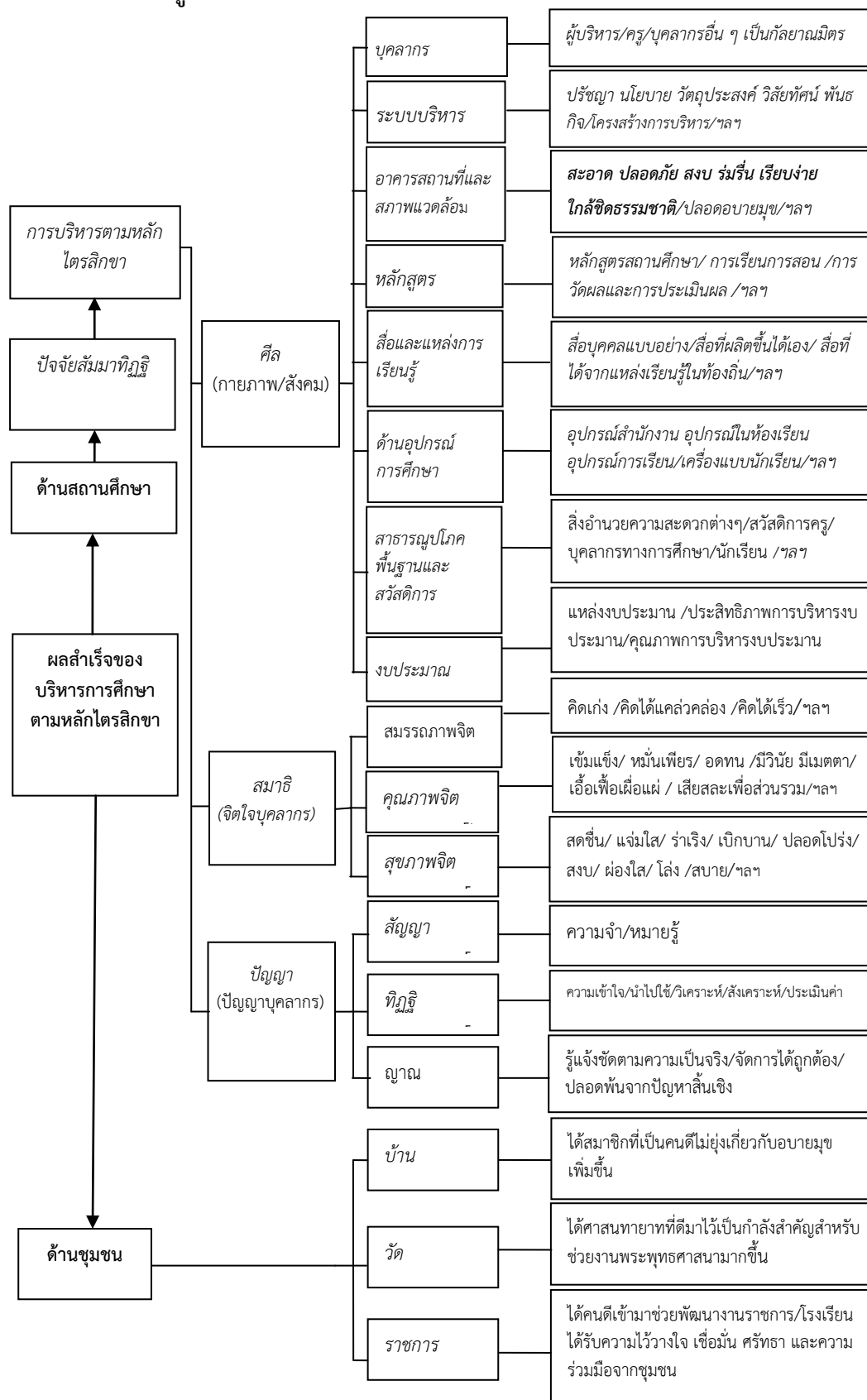
จากตาราง ๒๖ พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อ
ผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง ๕ ด้าน
คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของ
สถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จึง
สรุปได้ว่า โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลัก
ไตรสิกขา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาโดยภาพรวม
ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

จากตารางที่ ๒๕ และ ๒๖ ได้แสดงผลความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อ
ผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. ทั้ง ๒ ระดับ คือ ในระดับการศึกษา
ปฐมวัยและในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลของการประเมินได้แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาโดยภาพรวมได้ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก จึงสรุปได้ว่าโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ
ในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ตามความคิดเห็นของ
บุคลากรในสถานศึกษาโดยภาพรวมได้ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

๓.๓ ผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

ผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา หมายถึงการทำให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษา หมายถึงกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งผู้มีบทบาทสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ ครู บุคลากรของโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และ ชุมชน เป็นต้น **หลักไตรสิกขา** หมายถึง หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอันเป็นข้อปฏิบัติที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมการดำเนินงานทุกด้าน มี ๓ อย่าง ได้แก่ ๑) **ศีล** หมายถึง หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอันเป็นข้อปฏิบัติที่ใช้ในการบริหารการศึกษาให้ครอบคลุมการดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม เน้นการใช้ทรัพยากรทางการบริหารทุกด้านให้เป็นกัลยาณมิตร เช่น บุคลากร ระบบบริหาร อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม หลักสูตรสถานศึกษา สื่อและแหล่งการเรียนรู้ สาธารณูปโภคพื้นฐานและสวัสดิการ และงบประมาณ เป็นต้น ๒) **สมาธิ** หมายถึง หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอันเป็นข้อปฏิบัติที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมการดำเนินงานด้านการพัฒนาจิตใจของบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษาให้เป็นผู้มี **สมรรถภาพจิต** คือ จิตมีความสามารถ เช่น คิดเก่ง คิดได้ แคล่วคล่อง คิดได้เร็ว **คุณภาพจิต** คือ จิตมีคุณธรรม เช่น มั่นเพียร อดทน มีเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนรวม และ **สุขภาพจิต** คือ จิตมีความสุข เช่น สดชื่น แจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน ปลอดโปร่ง สงบ ผ่องใส โล่ง สบาย เป็นต้น ๓) **ปัญญา** หมายถึง หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอันเป็นข้อปฏิบัติที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมการดำเนินงานด้านการพัฒนาปัญญาของบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษาให้เป็นผู้มี **สัญญา** เช่น ความจำได้ หมายถึง **ทิวฐิ** เช่น ความเข้าใจ นำไปใช้วิเคราะห์ วิจารณ์ สังเคราะห์ ประเมินค่าได้ หรือ **ญาณ** เช่น ความรู้แจ้งชัดตามความเป็นจริง จัดการได้ถูกต้อง ปลอดพ้นจากปัญหาโดยสิ้นเชิง เป็นต้น ดังนั้นผลสำเร็จตามหลักไตรสิกขาจึงหมายถึงผลสำเร็จในด้าน ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งมีตัวแบบดังแผนภูมิที่ ๒๒ ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๒๒ แสดงผังตัวแบบผลสำเร็จการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

จากผังตัวแบบผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา แสดงให้เห็นว่าตามแนวคิดนี้ได้แบ่งผลสำเร็จออกเป็น ๒ ด้านหลัก คือ ๑) *ด้านสถานศึกษา* หมายถึง สถานศึกษามีปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิหรือทรัพยากรทางการบริหารในทุกด้านอย่างพอเพียง ๒) *ด้านชุมชน* หมายถึง สถาบันในชุมชนได้รับประโยชน์จากการบริหารสถานศึกษาตามหลักของไตรสิกขา เช่น บ้านหรือสถาบันครอบครัวได้สมาชิกที่เป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขเพิ่มขึ้น วัดหรือสถาบันทางศาสนาได้ศาสนทายาทที่ดีมาไว้เป็นกำลังสำคัญสำหรับช่วยงานพระพุทธศาสนามากขึ้น ราชการหรือสถาบันทางการเมืองการปกครองได้คนดีเข้ามาช่วยพัฒนางานราชการ โรงเรียนได้รับความไว้วางใจ เชื่อมมั่นศรัทธา และได้รับความร่วมมือจากชุมชน เป็นต้น จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ภาคสนามได้พบว่า สถานศึกษาโรงเรียนวิสุทธิพุทธขึ้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาให้ประสบผลสำเร็จทั้งในด้านของสถานศึกษาและในด้านของชุมชน ซึ่งจะได้นำผลสำเร็จในแต่ละด้านให้เห็นในรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑ ด้านสถานศึกษา

สถานศึกษาตามแนวคิดของหลักไตรสิกขาถือเป็นปัจจัยภายนอก(ปรโตโมสะ)ที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างมาก พระพุทธศาสนาได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้ในการฝึกฝนพัฒนามนุษย์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี เช่น เจ้าชายสิทธัตถะเมื่อมีพระชนมายุ ๗ พรรษา ได้ประทับนั่งใต้ต้นท้าวในบรรยาคาศที่เงียบสงบเพื่อเจริญอานาปานสติกรรมฐาน ทรงเลือกสถานที่ตำบลอรุเวลาเสนานิคม ที่ใกล้ชิดธรรมชาติและชุมชนสำหรับบำเพ็ญเพียรขณะตรัสรู้ประทับ ณ ใต้ต้นโพธิ์ ภายหลังจากตรัสรู้แล้วทรงเปลี่ยนจากต้นโพธิ์ไปประทับใต้ต้นไทรและต้นไม้อื่น ๆ อีก ทรงกำหนดเรื่องความสะอาดและความมีระเบียบไว้ในพระวินัยปิฎกว่าด้วยเสนาสนวัตรและเสนาสนชั้นธกะ ทรงแสดงภาวะที่เอื้อ เกื้อกูล เหมาะสม สะดวกสบายของสภาพแวดล้อมซึ่งประมวณไว้มี ๗ ประการ คือ สัปปายะ ๗ พระเจ้าพิมพิสารเมื่อทรงสร้างวัดถวายในพระพุทธศาสนาเป็นวัดแรก ได้ดำริถึงสถานที่ที่จะนำมาสร้างวัดว่า “ไม่ไกลและไม่ไกลจากหมู่บ้านนัก สะดวกแก่การไปวัดและมาจากวัด เหมาะที่ประชาชนจะไปพบพระได้ กลางวันไม่เป็นที่พลุกพล่าน กลางคืนเงียบสงัด ไม่มีเสียงอีกทีก ไม่เป็นที่สัญจรไปมา เหมาะแก่การประกอบกิจของผู้ต้องการความสงบ และเหมาะแก่การบำเพ็ญสมณธรรม”^{๗๗} เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้ได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับสถานที่เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี ผลสำเร็จด้านสถานศึกษาที่จะนำมาศึกษาในหัวข้อนี้แบ่งออกเป็น ๒ หัวข้อ คือ ๑) ด้านปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ ๒) ด้านกระบวนการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ซึ่งรายละเอียดของแต่ละหัวข้อจะได้ทำการศึกษาตามลำดับดังนี้

๓.๓.๑.๑ ด้านปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ คือ เป็นการเตรียมความพร้อมให้เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการดำเนินการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งปัจจัยภายนอก(ปรโตโมสะ) ซึ่งได้แก่ทรัพยากรทางการบริหารจัดการศึกษาทั้งหมด และความพร้อมภายใน (โยนิโสมนสิการ) คือ ความเข้าใจอย่างถูกต้องในกระบวนการตั้งแต่ต้นตลอดถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งหมดในทุกขั้นตอน ปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องจัดหาและทำให้มีขึ้นในสถานศึกษาก่อนต่อจากนั้นจึงนำเอา

^{๗๗} วิ.ม. (ไทย).๔/๕๙/๗๑.

ปัจจัยเหล่านี้มาใช้ในกระบวนการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาต่อไป ดังนั้นตัวบ่งชี้ผลสำเร็จของโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ในเบื้องต้นจึงต้องประเมินจากปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิในแต่ละด้านว่าได้ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ได้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักของไตรสิกขามากน้อยเพียงใด ซึ่งในแต่ละด้านจะนำมาพิจารณาดังนี้

๑) *ด้านบุคลากร* ผลสำเร็จด้านของบุคลากรแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มครู ซึ่งผลสำเร็จที่ได้พบมีดังนี้

ผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นผู้มีวิถีชีวิตสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม คือ ลด ละ เลิก อบายมุข และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ จริงใจในการทำงาน มีความเข้าใจถูกต้องในพระรัตนตรัย เป็นผู้นับถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ผลสำเร็จของกลุ่มผู้บริหารนี้เห็นได้จากผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานที่ ๘ ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีระดับคุณภาพตั้งแต่ระดับดีมากขึ้นไปจนถึงระดับดีเยี่ยม คือ โรงเรียนบ้านชะเนกมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๗๘} โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๗๙} โรงเรียนบ้านเสกกองมีระดับคุณภาพดีมาก^{๘๐} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้องมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๘๑} โรงเรียนบ้านหนองรักษมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๘๒} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสีมีระดับคุณภาพดีมาก^{๘๓} และโรงเรียนบ้านหนองตัวมีระดับคุณภาพดีมาก^{๘๔}

ครู ส่วนใหญ่เป็นผู้มีวิถีชีวิตสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ลด ละ เลิก อบายมุข และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นกัลยาณมิตร มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามตามหลักไตรสิกขา เข้าใจ หลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ในด้านบุคลากรส่วนน้อยอีกจำนวนหนึ่งยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ผู้มีวิถีชีวิตสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมต่อไป

ผลสำเร็จของกลุ่มครูนี้เห็นได้จากผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานที่ ๗ ครูปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้พบว่า มี คุณภาพ

^{๗๘}โรงเรียนบ้านชะเนก อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๗.

^{๗๙}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๙.

^{๘๐}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๖.

^{๘๑}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๙๔.

^{๘๒}โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๘.

^{๘๓}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๓.

^{๘๔}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๙.

ตั้งแต่ระดับดีไปจนถึงดีเยี่ยม คือ โรงเรียนบ้านชะเนงมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๘๕} โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๘๖} โรงเรียนบ้านเสกกองมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๘๗} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้องมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๘๘} โรงเรียนบ้านหนองรักษมีระดับคุณภาพดีมาก^{๘๙} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสีมีระดับคุณภาพดีมาก^{๙๐} และโรงเรียนบ้านหนองตัวมีระดับคุณภาพดี^{๙๑}

๒) ด้านระบบบริหาร สถานศึกษาจัดให้มีแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ในแผนดังกล่าวได้มีส่วนประกอบที่สำคัญ ๕ ประการ ดังนี้ คือ (๑) การบริหารจัดการศึกษา แบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น ๔ ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป (๒) วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา (๓) การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (๔) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและ (๕) การดำเนินงานตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา ผลสำเร็จเกี่ยวกับด้านระบบบริหาร เห็นได้จากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกแห่ง มีการกำหนดระบบการบริหารจัดการศึกษา คือ มีปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และมีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยมีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนแบบวิถีพุทธ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และบริหารดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ปลุกฝังศรัทธา สร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีระบบตรวจสอบ ประเมินผล และเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

๓) ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม สถานศึกษาแต่ละแห่งมีอาคารสถานที่พอเพียงและมีสภาพแวดล้อมที่ดี เหมาะที่จะเป็นสถานศึกษา ข้อมูลต่อไปนี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงผลสำเร็จในด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และ

^{๘๕}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๖.

^{๘๖}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๘.

^{๘๗}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๕.

^{๘๘}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๙๒.

^{๘๙}โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๖.

^{๙๐}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๒.

^{๙๑}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๘.

บุรีรัมย์ได้ คือ โรงเรียนบ้านชะเนง มีอาคารเรียน ๓ หลัง อาคารประกอบ ๑ หลัง ส้วม ๔ หลัง และสนามฟุตบอล ๑ สนาม^{๙๒} โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีอาคารเรียน ๕ หลัง อาคารประกอบ ๑ หลัง ส้วม ๕ หลัง สนามเด็กเล่น ๑ สนาม และสนามฟุตบอล ๑ สนาม^{๙๓} โรงเรียนบ้านเสกกอง มีอาคารเรียน ๔ หลัง อาคารประกอบ ๓ หลัง ส้วม ๖ หลัง สนามเด็กเล่น ๑ สนาม สนามฟุตบอล ๑ สนาม สนามบาสเกตบอล ๑ สนาม และสนามตะกร้อ ๑ สนาม^{๙๔} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง มีอาคารเรียน ๓ หลัง อาคารประกอบ ๔ หลัง ส้วม ๔ หลัง สนามเด็กเล่น ๑ สนาม สนามฟุตบอล ๑ สนาม และสนามวอลเลย์บอล ๑ สนาม^{๙๕} โรงเรียนบ้านหนองรักษ มีอาคารเรียน ๒ หลัง อาคารประกอบ ๒ หลัง ส้วม ๒ หลัง สนามเด็กเล่น ๑ สนาม สนามฟุตบอล ๑ สนาม สนามตะกร้อ ๑ สนาม สนามวอลเลย์บอล ๒ สนาม และสนามแฮนด์บอล ๑ สนาม^{๙๖} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี มีอาคารเรียน ๔ หลัง อาคารประกอบ ๔ หลัง และ ส้วม ๔ หลัง^{๙๗} โรงเรียนบ้านหนองตัว มีอาคารเรียน ๔ หลัง อาคารประกอบ ๑ หลัง ส้วม ๒ หลัง สนามเด็กเล่น ๑ สนาม สนามฟุตบอล ๑ สนาม และสนามบาสเกตบอล ๒ สนาม^{๙๘} สภาพแวดล้อมทั่วไปของสถานศึกษาทุกแห่งมีความสะอาด เมื่อเข้าสู่บริเวณสถานศึกษาจะเห็นภาพของความสะอาด มีถึงสำหรับทั้งเศษขยะตั้งไว้ในที่เหมาะสม มีความปลอดภัย มีความสงบ เรียบง่าย มีป้ายนิเทศบอกให้ผู้เข้ามาในบริเวณสถานศึกษาได้รับทราบเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ มีป้ายคติธรรม ป้ายคำขวัญคุณธรรม ติดไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ มีการจัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน ประจำห้องเรียนหรือในห้องประชุมของโรงเรียน ในบริเวณโรงเรียนปราศจากอบายมุข สิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมาทุกชนิด

จากผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานที่ ๑๑ สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ ได้พบว่า มีคุณภาพตั้งแต่ระดับดีมากไปจนถึงดีเยี่ยม ดังนี้ คือโรงเรียนบ้านชะเนงมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๙๙}

^{๙๒}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสเนนา), หน้า ๗.

^{๙๓}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสเนนา), หน้า ๕.

^{๙๔}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษาปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสเนนา), หน้า ๕.

^{๙๕}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสเนนา), หน้า ๑๐.

^{๙๖}โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสเนนา), หน้า ๖.

^{๙๗}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสเนนา), หน้า ๕.

^{๙๘}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสเนนา), หน้า ๗.

^{๙๙}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัสสเนนา), หน้า ๘๑.

โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๐๐} โรงเรียนบ้านเสกกอง มีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๐๑} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๐๒} โรงเรียนบ้านหนองรักษ มีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๐๓} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี มีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๐๔} และโรงเรียนบ้านหนองตัว มีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๐๕}

๔) **หลักสูตรสถานศึกษา** คือ สถานศึกษาได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๔๖ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ให้แนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ทั้งทางสมอง และพหุปัญญา กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตาม ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักสูตร นโยบาย เป้าหมาย และกลยุทธ์ ในหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนวิถีพุทธส่วนใหญ่จึงได้มีการบูรณาการหลักไตรสิกขาเข้าไปในมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในทุก ๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้

ผลสำเร็จด้านหลักสูตรสถานศึกษานี้เห็นได้จากผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานที่ ๕ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ได้พบว่า มีคุณภาพตั้งแต่ระดับดีขึ้นไปจนถึงระดับดีเยี่ยม ดังนี้ คือ โรงเรียนบ้านชะเนน มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๐๖} โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๐๗} โรงเรียนบ้านเสกกอง มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๐๘} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๐๙} โรงเรียนบ้านหนองรักษ มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๑๐} โรงเรียน

^{๑๐๐} โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๕๑.

^{๑๐๑} โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๙.

^{๑๐๒} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๙๙.

^{๑๐๓} โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๙๒.

^{๑๐๔} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๗.

^{๑๐๕} โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอกูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๓.

^{๑๐๖} โรงเรียนบ้านชะเนน อำเภอดิษฐาน จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๓-๗๔.

^{๑๐๗} โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๖.

^{๑๐๘} โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๒.

^{๑๐๙} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๙.

บ้านโคกยางหนองตาสีมีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๑๑} และโรงเรียนบ้านหนองตัวมีระดับคุณภาพดี^{๑๑๒} และผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานที่ ๖ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ได้พบว่า มีคุณภาพตั้งแต่ระดับดีมากไปจนถึงดีเยี่ยม ดังนี้ คือ โรงเรียนบ้านชะเนงมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๑๓} โรงเรียนบ้านท่าศิลามีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๑๔} โรงเรียนบ้านเสกกองมีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๑๕} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้องมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๑๖} โรงเรียนบ้านหนองรักษมีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๑๗} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสีมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๑๘} และโรงเรียนบ้านหนองตัวมีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๑๙}

๕) ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์ และบุรีรัมย์ ได้มีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา ครอบครัวยุวมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ผลสำเร็จด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้เห็นได้จากผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานที่ ๑๓ สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ได้พบว่า มีคุณภาพตั้งแต่ระดับดีไปจนถึงดีเยี่ยม คือ โรงเรียนบ้านชะเนงมี

^{๑๑๑}โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๓.

^{๑๑๒}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๙.

^{๑๑๓}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๖.

^{๑๑๔}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอดงขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๔-๗๕.

^{๑๑๕}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอกำแพง จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๗.

^{๑๑๖}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๓.

^{๑๑๗}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๙๐.

^{๑๑๘}โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๔.

^{๑๑๙}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๐.

^{๑๑๙}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๗.

ระดับคุณภาพดีมาก^{๑๒๐} โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๒๑} โรงเรียนบ้านเสกกอง มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๒๒} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๒๓} โรงเรียนบ้านหนองรักข์ มีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๒๔} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี มีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๒๕} และโรงเรียนบ้านหนองตัว มีระดับคุณภาพดี^{๑๒๖}

๖) ด้านอุปกรณ์การศึกษา สถานศึกษามีอุปกรณ์ในห้องเรียน เช่น มี โต๊ะเก้าอี้ ของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน เพื่อให้ครูได้ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีป้ายนิเทศ มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสอน วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาอื่น ๆ และมีอุปกรณ์ทำความสะอาดไว้ให้ครูหรือนักเรียนสามารถนำมาใช้ได้ทันที มีอุปกรณ์การเรียนสำหรับนักเรียน เช่น เครื่องแบบนักเรียน หนังสือเรียน ปากกา สมุด กระเป๋านักเรียน การดำเนินการในช่วงที่ผ่านมาส่วนใหญ่ทางโรงเรียนได้รับจากรัฐบาลซึ่งจ่ายให้เป็นเงินอุดหนุนเรียนฟรี ๑๕ ปี ก่อนเปิดปีการศึกษาทางโรงเรียนจะแจ้งไปยังผู้ปกครองให้มารับอุปกรณ์การเรียนสำหรับนักเรียนตามนโยบายเรียนฟรี ๑๕ ปี อย่างมีคุณภาพของรัฐบาล พร้อมชี้แจงขั้นตอนการปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบปฏิบัติตามที่ทางราชการกำหนด มีอุปกรณ์สำนักงาน เช่น ประเปท ครุภัณฑ์ (Durable) ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ เครื่องปริ้นเตอร์ ตู้เก็บเอกสาร อุปกรณ์ทำความสะอาด เป็นต้น ประเปทวัสดุ (Material) ได้แก่ กระดาษ หมึกเครื่องปริ้นเตอร์ เป็นต้น เหล่านี้เป็นผลสำเร็จด้านอุปกรณ์การศึกษา

๗) ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและสวัสดิการ โรงเรียนวิถิพุทธชนนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ มีสาธารณูปโภคพื้นฐาน (Public utilities) เช่น มีถังบรรจุน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค มีโรงอาหาร มีห้องปฐมพยาบาล เตียงคนไข้ อุปกรณ์ปฐมพยาบาล มีระบบไฟฟ้า และเครื่องใช้ไฟฟ้า มีระบบน้ำประปา เพื่อแจกจ่ายน้ำใช้ในการอุปโภคและบริโภค มีถังเก็บขยะ มีอุปกรณ์ทำความสะอาด เป็นต้น มีสวัสดิการ (Welfare) คือ ครูมีสวัสดิการตามสิทธิ์ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือ ประกาศ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ในปัจจุบันครูมีสวัสดิการด้านค่ารักษาพยาบาลให้แก่ตนเองและบิดาหรือมารดา เป็นต้น นักเรียนมีสวัสดิการ คือ ได้รับสวัสดิการ

^{๑๒๐}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๔.

^{๑๒๑}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอกำแพง จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๕๓.

^{๑๒๒}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๑.

^{๑๒๓}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๑๐๓.

^{๑๒๔}โรงเรียนบ้านหนองรักข์ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๙๔.

^{๑๒๕}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๐.

^{๑๒๖}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๕.

เรียนฟรี ๑๕ ปี อย่างมีคุณภาพ ได้รับอุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียนและกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นต้น เหล่านี้เป็นผลสำเร็จด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและสวัสดิการ

๘) **ด้านงบประมาณ** โรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์มีแหล่งที่มาของเงินงบประมาณ ๓ แบบ คือ (๑) เงินงบประมาณ นำมาจ่ายเป็นงบดำเนินการเงินเดือน และค่าจ้าง (๒) เงินนอกงบประมาณ นำมาใช้จ่ายเป็นงบพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และ (๓) งบอื่น ๆ เป็นงบที่นำมาใช้จ่ายด้านอื่น ๆ

ผลสำเร็จด้านงบประมาณนี้เห็นได้จากข้อมูลงบประมาณของสถานศึกษาต่าง ๆ ดังนี้ คือ โรงเรียนบ้านชะเนง ได้รับเงินงบประมาณทั้งสิ้น จำนวน ๓,๔๘๕,๑๙๘.๔๒ บาท^{๑๒๗} โรงเรียนบ้านท่าศิลา ได้รับเงินงบประมาณ จำนวน ๒,๔๔๒,๘๐๐.๒๓ บาท ได้รับเงินนอกงบประมาณ ๔๑๔,๙๐๐ บาท รวมรายรับทั้งสิ้น จำนวน ๒,๘๕๗,๗๐๐.๒๓ บาท^{๑๒๘} โรงเรียนบ้านเสกกอง ได้รับเงินงบประมาณ จำนวน ๕,๗๗๓,๐๓๖ บาท ได้รับเงินนอกงบประมาณ ๑๗๕,๐๐๐ บาท รวมรายรับทั้งสิ้น จำนวน ๕,๙๔๘,๐๓๖ บาท^{๑๒๙} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้องได้รับเงินงบประมาณ จำนวน ๓,๒๑๒,๒๔๐ บาท ได้รับเงินอื่น ๆ (องค์กรท้องถิ่น) จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท รวมรายรับทั้งสิ้น จำนวน ๓,๓๑๒,๒๔๐ บาท^{๑๓๐} โรงเรียนบ้านหนองรักษ์ได้รับเงินงบประมาณ จำนวน ๔,๐๙๖,๖๘๔ บาท ได้รับเงินนอกงบประมาณ จำนวน ๓๕๗,๙๖๓ บาท รวมรายรับทั้งสิ้น จำนวน ๔,๔๕๔,๖๔๗ บาท^{๑๓๑} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ได้รับเงินงบประมาณ จำนวน ๖,๙๙๕,๘๗๐.๗ บาท ได้รับเงินนอกงบประมาณ ๔๙๑,๔๐๐ บาท ได้รับเงินอื่น ๆ (โรงเรียนดีประจำตำบล) จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท รวมรายรับทั้งสิ้น จำนวน ๗,๕๓๗,๒๗๐.๗๖ บาท^{๑๓๒} และโรงเรียนบ้านหนองตัวได้รับเงินงบประมาณทั้งสิ้น จำนวน ๕,๙๑๔,๖๑๙ บาท^{๑๓๓}

๓.๓.๑.๒ ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา หมายถึง โรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์มีการบูรณาการหลักไตรสิกขาในด้านการบริหาร เช่น การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การวินิจฉัยสั่งการ การประสานงาน

^{๑๒๗}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอสี่พระยา จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗.

^{๑๒๘}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖.

^{๑๒๙}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๕.

^{๑๓๐}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๑๑.

^{๑๓๑}โรงเรียนบ้านหนองรักษ์ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗.

^{๑๓๒}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๕.

^{๑๓๓}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗.

การรายงาน และการงบประมาณ เป็นไปตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ที่ทำให้องค์ประกอบทุกภาคส่วนในสถานศึกษามีความสัมพันธ์อย่างเกื้อกูลต่อกัน ดังนี้

๑) *ด้านศีล* หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาทางด้านกายภาพและทางด้านสังคม การจัดระเบียบ ด้านสภาพแวดล้อมให้เกื้อกูลแก่การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นสิ่งที่นำมาใช้ฝึกมนุษย์ให้มีระเบียบวินัย มีความสุจริตทางกาย ทางวาจา มีแรงงานที่เป็นสัมมาชีพ มีพฤติกรรมที่ดีงาม และร่วมสร้างสรรค์สังคมให้ดีงาม และการอาศัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อเช่นนี้ก็จะยังเป็นพื้นฐานให้เอื้อต่อการพัฒนาสมาธิหรือพัฒนาจิตใจต่อไป การพัฒนาด้านศีลของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์นี้พบว่า สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมให้ครูและนักเรียนแต่งกายด้วยชุดประจำท้องถิ่นในวันเปิดทำการเรียนการสอนทุกสัปดาห์หรือ กิจกรรมให้บุคลากรในสถานศึกษาแต่งกายชุดขาวในวันพระ กิจกรรมให้ครูและนักเรียนทำความสะอาดบริเวณอาคารสถานที่ทุกเช้าก่อนทำกิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมการเดินแถวเข้าชั้นเรียน กิจกรรมน่องไหว้พี่ เป็นต้น เหล่านี้เป็นการพัฒนาในด้านศีล คือ เป็นการฝึกฝนเรื่องปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่รอบตัว ซึ่งการฝึกแบบนี้ได้ทำให้บุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติเกื้อกูลต่อศีลในหลักไตรสิกขา

ผลสำเร็จด้านศีลนี้สังเกตเห็นได้จากภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ทุกแห่งมีการจัดสภาพทางด้านกายภาพที่ดี มีระเบียบสวยงาม เป็นไปตามหลักของศีล เช่น สภาพของโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย เรียบง่าย มีการจัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน และประจำห้องเรียน ไว้ในสถานที่ที่เหมาะสม มีป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญคุณธรรม จริยธรรม บริเวณโรงเรียนปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุข และสิ่งมอมเมาทุกชนิด ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เป็นผู้มีระเบียบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สังเกตได้จากการพูดคุยนทนา กิริยามารยาท การแต่งกายสะอาด ถูกระเบียบ เป็นต้น

๒) *ด้านสมาธิ* เป็นการฝึกฝนพัฒนาจิตใจให้ประณีต มีสมรรถภาพจิตคุณภาพจิต และสุขภาพจิตที่ดี การอาศัยสภาพจิตใจที่ดีก็จะเป็นพื้นฐานให้เอื้อต่อการพัฒนาปัญญาต่อไป การพัฒนาด้านสมาธิของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์นี้พบว่า สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมการไหว้พระสวดมนต์และแผ่เมตตาหน้าเสาธงชาติในช่วงเช้า กิจกรรมสวดมนต์และทำสมาธิก่อนการเรียนการสอนช่วงบ่าย กิจกรรมการสวดมนต์ในวันศุกร์ของทุก ๆ สัปดาห์ กิจกรรมการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมของบุคลากรและนักเรียน เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษานำมาใช้ในการพัฒนาจิตใจของบุคลากรและนักเรียน

ผลสำเร็จด้านสมาธินี้สังเกตได้จากงานที่เกิดจากการคิดของบุคลากรและนักเรียน เช่น *สมรรถภาพจิต* คือ เป็นผู้มีความสามารถทางด้านความคิด คิดเก่ง คิดได้แคล่วคล่อง คิดได้เร็ว เห็นได้จากโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ คิดโครงการขึ้นมาเพื่อใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาจำนวนมาก *คุณภาพจิต* คือ เป็นผู้มีความอดทนในจิตใจ มีจิตที่เข้มแข็ง มีความเพียร มีความอดทน มีวินัย มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนรวม เห็นได้จากการทำกิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ เช่น การทำความสะอาดอาคารสถานที่ การเข้าร่วมเป็นผู้บริการอาหาร น้ำดื่ม และเครื่องดื่มในกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นต้น *สุขภาพจิต* คือ เป็นผู้มี

ความสุขทางจิต มีจิตสดชื่น แจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน ปลอดภัย สงบ ผ่องใส โล่ง สบาย สังเกตได้จากการพูดคุยและสนทนา มีการยิ้มแย้ม แจ่มใส อารมณ์ดี กับผู้สนทนาด้วย เป็นต้น

๓) *ด้านปัญญา* เป็นการฝึกฝนพัฒนาปัญญาให้เกิดความรู้เข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง ทำการต่าง ๆ ด้วยความรู้เข้าใจ เป็นอยู่ด้วยความผ่องใสเบิกบาน พฤติกรรมในการแสดงออกด้านปัญญามีลักษณะ ๓ ประการดังนี้ คือ (๑) มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น มีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และสื่อต่าง ๆ รอบตัว มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียนและตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน (๒) มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล เช่น สรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสารโดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ (๓) มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรเช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์ ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์ ผลการประเมินการอ่าน คิววิเคราะห์และเขียนเป็นไปตามเกณฑ์ ผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ เป็นต้น

ผลสำเร็จด้านปัญญานี้เห็นได้จากผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานที่ ๓ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้พบว่า มีคุณภาพตั้งแต่ระดับดีไปจนถึงดีเยี่ยม ดังนี้ คือโรงเรียนบ้านชะเนงมีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๓๔} โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๓๕} โรงเรียนบ้านเสกกองมีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๓๖} โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้องมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๓๗} โรงเรียนบ้านหนองรักษมีระดับคุณภาพดี^{๑๓๘} โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮีมีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๓๙} และโรงเรียนบ้านหนองมีระดับคุณภาพดี^{๑๔๐} มาตรฐานที่ ๔ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิด

^{๑๓๔}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๑.

^{๑๓๕}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๔-๔๕.

^{๑๓๖}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๐.

^{๑๓๗}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๖-๘๗.

^{๑๓๘}โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๐.

^{๑๓๙}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาฮี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๗-๖๘.

^{๑๔๐}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๔.

สร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล ได้พบว่า มีคุณภาพตั้งแต่ระดับดีไปจนถึงดีเยี่ยม ดังนี้ คือ โรงเรียนบ้านชะเนงมีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๔๑}โรงเรียนบ้านท่าศิลามีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๔๒}โรงเรียนบ้านเสกกองมีระดับคุณภาพดี^{๑๔๓}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้องมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๔๔}โรงเรียนบ้านหนองรักษมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๔๕}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่มีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๔๖}และโรงเรียนบ้านหนองตัวมีระดับคุณภาพดี^{๑๔๗}และ มาตรฐานที่ ๕ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรได้พบว่า มีคุณภาพตั้งแต่ระดับดีไปจนถึงดีเยี่ยม ดังนี้ คือโรงเรียนบ้านชะเนงมีระดับคุณภาพดี^{๑๔๘}โรงเรียนบ้านท่าศิลามีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๔๙}โรงเรียนบ้านเสกกองมีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๕๐}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้องมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๕๑}โรงเรียนบ้านหนองรักษมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม^{๑๕๒}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่มีระดับคุณภาพดีมาก^{๑๕๓}และโรงเรียนบ้านหนองตัวมีระดับคุณภาพดี^{๑๕๔}

---

^{๑๔๑}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๒-๗๓.

^{๑๔๒}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๕.

^{๑๔๓}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษาปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๒.

^{๑๔๔}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๘-๘๙.

^{๑๔๕}โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๐.

^{๑๔๖}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๘-๖๙.

^{๑๔๗}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๕.

^{๑๔๘}โรงเรียนบ้านชะเนง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๗๓-๗๔.

^{๑๔๙}โรงเรียนบ้านท่าศิลา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๔๖.

^{๑๕๐}โรงเรียนบ้านเสกกอง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ “รายงานประจำปีของสถานศึกษาปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๓๑.

^{๑๕๑}โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๙-๙๐.

^{๑๕๒}โรงเรียนบ้านหนองรักษ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๘๓.

^{๑๕๓}โรงเรียนบ้านโคกยางหนองตาสี่ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์“รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๙-๗๐.

^{๑๕๔}โรงเรียนบ้านหนองตัว อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, “รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕”, (อัดสำเนา), หน้า ๖๖.

๓.๓.๒ ด้านชุมชน

ผลสำเร็จด้านชุมชน หมายถึง สถาบันทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น สถาบันครอบครัวหรือสถานประกอบการ สถาบันศาสนา และส่วนราชการต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนได้รับประโยชน์จากการที่โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ บริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ซึ่งผู้ที่ได้รับประโยชน์ แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) บ้านหรือสถานประกอบการ ๒) วัดหรือสถาบันทางศาสนา และ ๓) ราชการหรือหน่วยงานของรัฐ แต่ละกลุ่มมีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๒.๑ บ้านหรือสถานประกอบการ หมายถึง ครอบครัวหรือสถานประกอบการ รวมถึงบริษัทโรงงานต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในชุมชนหรือนอกชุมชน ได้สมาชิกที่เป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขไว้ช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนเพิ่มมากขึ้น

๓.๓.๒.๒ วัดหรือสถาบันทางศาสนา หมายถึง ศาสนสถานอันเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์และศาสนสถานของศาสนาต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในชุมชนหรือนอกชุมชน ได้คนดีมาไว้เป็นกำลังสำคัญสำหรับช่วยงานพระพุทธศาสนามากขึ้นและศาสนสถานของศาสนาต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในชุมชนหรือนอกชุมชนได้คนดีช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนและศาสนสถานนั้น ๆ เพิ่มมากขึ้น

๓.๓.๒.๓ ราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ตั้งอยู่ในชุมชนหรือนอกชุมชน ได้คนดีเข้ามาช่วยพัฒนา งานราชการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรมให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

ผลสำเร็จด้านชุมชนเหล่านี้สังเกตเห็นได้จากการที่โรงเรียนได้รับความไว้วางใจ เชื่อมมั่น ศรัทธา และได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน คือ วัด บ้าน และราชการ ที่อยู่ภายในชุมชนได้ให้ความร่วมมือกับทางสถานศึกษาเป็นอย่างดี

๓.๓.๓ ด้านความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

ผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๒ ด้าน คือ ด้านสถานศึกษาและด้านชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่สถานศึกษาแต่ละแห่งได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อให้เห็นว่าผลสำเร็จในแต่ละด้านที่ได้ดำเนินการผ่านไปแล้วนั้นมีคุณภาพเป็นอย่างไร บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างไรบ้าง ผู้วิจัยจึงได้สอบถามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาทั้ง ๒ ด้าน เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าวมาวิเคราะห์ก็ได้ผลสรุปดังต่อไปนี้

๓.๓.๓.๑ ความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ ๒๗ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๗ แสดงผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาค่าเฉลี่ย	รายการที่สอบถามความคิดเห็น	สรุปผลความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
๑.๐๐-๑.๕๐ = ปรับปรุง ๑.๕๑-๒.๕๐ = พอใช้ ๒.๕๑-๓.๕๐ = ดี ๓.๕๑-๔.๕๐ = ดีมาก ๔.๕๑-๕.๐๐ = ดีเยี่ยม	๑.ด้านสถานศึกษา	๓.๗๔	๐.๘๖	ดีมาก
	๒. ด้านชุมชน	๔.๐๓	๐.๗๕	ดีมาก
รวม		๓.๘๙	๐.๘๙	ดีมาก

จากตาราง ๒๗ พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนวิถิพุทธทั้ง ๒ ด้าน คือ ด้านสถานศึกษาและด้านชุมชน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จึงสรุปได้ว่าโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาโดยรวมประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

๓.๓.๓.๒ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ ๒๘ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาค่าเฉลี่ย	รายการที่สอบถามความคิดเห็น	สรุปผลความคิดเห็น		
ค่าเฉลี่ยและระดับคุณภาพ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
๑.๐๐-๑.๕๐ = พึงพอใจน้อยที่สุด ๑.๕๑-๒.๕๐ = พึงพอใจน้อย ๒.๕๑-๓.๕๐ = พึงพอใจปานกลาง ๓.๕๑-๔.๕๐ = พึงพอใจมาก ๔.๕๑-๕.๐๐ = พึงพอใจมากที่สุด	๑.ด้านสถานศึกษา	๓.๗๕	๐.๘๖	ดีมาก
	๒. ด้านชุมชน	๓.๙๑	๐.๙๓	ดีมาก
รวม		๓.๘๓	๐.๙๐	ดีมาก

จากตาราง ๒๘ พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธทั้ง ๒ ด้าน คือ ด้านสถานศึกษาและด้านชุมชน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จึงสรุปได้ว่า

โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาตามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนโดยภาพรวมประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

จากตารางที่ ๒๗ และ ๒๘ ได้แสดงให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนโดยภาพรวมได้ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก จึงสรุปได้ว่าโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนโดยภาพรวมได้ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

๓.๔ สรุป

ผลของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ที่ได้ศึกษามาทั้งหมดในบทนี้มีอยู่ ๓ หัวข้อหลัก ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑. ผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ ได้แบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น ๖ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านกายภาพ หมายถึง สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดให้มีตัวบ่งชี้ด้านกายภาพ ดังนี้ คือ มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีพระพุทธรูปศาสนสุภาสิต วาตะธรรม พระราชดำรัส ติดตามที่ต่าง ๆ มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรม ไม่มีสิ่งเสียดสี เหล้า บุหรี่ ๑๐๐% ดังนั้น ด้านกายภาพโดยรวมได้พบว่า มีผลสำเร็จคิดเป็นร้อยละ ๙๗.๙๖ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม

๒) ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร หมายถึง สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดให้มีตัวบ่งชี้ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร ดังนี้ คือ รักษาศีล ๕ ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม ก่อนรับประทานอาหารมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และสิ่งของ มีนิสัยใฝ่รู้ สู้งาน ดังนั้นด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร โดยรวมได้พบว่า มีผลสำเร็จคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม

๓) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ หมายถึง สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดให้มีด้านกิจกรรมประจำวันพระ ดังนี้ คือ มีกิจกรรมใส่เสื้อสีขาวทุกคน ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ รับประทานอาหารมังสวิรัติน้ำมือกลางวัน สวดมนต์แปล ดังนั้น ด้านกิจกรรมประจำวันพระโดยรวมได้พบว่า มีผลสำเร็จคิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐๐ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

๔) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ หมายถึง สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดให้มีตัวบ่งชี้ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ดังนี้ คือ ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน ไม่ดูค่านักเรียน ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน โหมโรงเพื่อสะท้อนความรู้สึกเช่นความรู้สึกที่ได้ทำความดี ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี ครู ผู้บริหาร และนักเรียนสอบได้ธรรมะศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธโดยรวมได้พบว่า มีผลสำเร็จคิดเป็นร้อยละ ๙๖.๔๓ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม

๕) ด้านการเรียนการสอน หมายถึง สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดให้มีตัวบ่งชี้ด้านการเรียนการสอน ดังนี้ คือ มีบริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้าและบ้าย ทั้งครู และนักเรียน

บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสา สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ครู ผู้บริหาร และนักเรียนทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ดังนั้น ด้านการเรียนการสอนโดยรวมได้พบว่า มีผลสำเร็จคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม

๖) ด้านความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครอง นักเรียน พบว่า (๑) ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านการเรียนการสอน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก (๒) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง นักเรียนที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านการเรียนการสอน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

๒. ผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานภายนอกกรอบสอง และกลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานภายนอกกรอบสาม แต่ละกลุ่มได้แบ่งออกเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๑) กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานภายนอกกรอบสอง สรุปได้ดังนี้ (๑) ระดับการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายนอกกรอบสองอยู่ในระดับดี (๒) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายนอกกรอบสองอยู่ในระดับดี ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ในระดับการศึกษาปฐมวัยและในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดี

๒) กลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานภายนอกกรอบสาม สรุปได้ดังนี้ (๑) ระดับการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายนอกกรอบสามอยู่ในระดับดีมาก (๒) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายนอกอยู่ในระดับดีมาก ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ในระดับการศึกษาปฐมวัยและในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมได้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

๓) ด้านความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา พบว่า (๑) ระดับการศึกษาปฐมวัย ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก (๒) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้าง

สังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

๓. ผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ได้แบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น ๒ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านสถานศึกษา แบ่งย่อยได้ ๒ หัวข้อ คือ (๑) ด้านปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ โรงเรียนมีทรัพยากรทางการบริหารทุกด้าน เช่น วัสดุอุปกรณ์ ระบบบริหาร อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม หลักสูตรสถานศึกษา อุปกรณ์การศึกษา สาธารณูปโภคพื้นฐาน สวัสดิการ และงบประมาณ อย่างพอเพียงในการดำเนินการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๒) ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา มีการบูรณาการหลักไตรสิกขาในด้านกระบวนการบริหารการศึกษา เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การวินิจฉัยสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ เป็นไปตามหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ที่ทำให้องค์ประกอบทุกภาคส่วนในสถานศึกษามีความสัมพันธ์อย่างเกื้อกูลต่อกันตามหลักของ ศีล สมาธิ และปัญญา

๒) ด้านชุมชน (บ ว ร) ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธดังนี้ คือ (๑) บ้าน สถาบันครอบครัวหรือสถานประกอบการต่าง ๆ ในชุมชนมีสมาชิกที่เป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขเพิ่มขึ้น (๒) วัดหรือสถาบันทางศาสนาได้ศาสนทายาทที่เป็นคนดีไว้เป็นกำลังสำคัญช่วยงานทางศาสนาเพิ่มขึ้น (๓) ราชการหรือหน่วยของรัฐในชุมชน ได้บุคลากรที่เป็นคนดี มีคุณธรรมไว้ช่วยเหลืองานราชการเพิ่มมากขึ้น โรงเรียนได้รับความไว้วางใจ เชื่อมั่น ศรัทธา และได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ วัด บ้าน และราชการ เป็นอย่างดี

๓) ด้านความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า (๑) ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก (๒) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ได้แสดงให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนโดยภาพรวมได้ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาในภาพรวมได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้นผู้วิจัยได้สรุปประเด็นข้อค้นพบที่ศึกษามาแล้วทั้งหมดในบทนี้โดยใช้แผนภูมิที่ ๒๓ ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๒๓ แสดงการสรุปเกี่ยวกับผลของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขา
ของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์

